

SLEKT OG DATA

Tema: Mennesker i nord

Innhold

Redaktørens spalte	3
Lederens spalte	4
Tema Mennesker i nord	
De som dro østover	6
Kvener	14
Tverrelvdalens slektshistorie	15
Det nordatlantiske befolkningsprosjektet	16
Haugianerne i Steigen	18
Bakkejordgrenda	24
Dei som ikkje fekk kvila i vigsla jord	26
Mikkellarshansberget	28
En liden mindesang	31
Framfinning og søking i Digitalarkivet	
Gravminne fra Gunnarskog i Värmland	39
Svenske anbytarforum stengt	42
Foreningsstoff	
Etterlysning	37
Bokomtaler	44
Smånytt	45
DIS-kalenderen	46

Forsidebilde: 17. mai i Vadsø

Han nådde ikke toget! En liten koftekledd gutt i fullt firsprang etter 17.-maitoget, som svinger inn på torget i Vadsø

Foto: Jakob Lauritz Bredrup, ca. 1930

Hentet fra Finnmarksbibliotekets fotoarkiv. Se

også den fine nettutstillingen «Blott til lyst» på www.fm.fylkesbibl.no

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer pr år

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr 300 pr år

Annonser kan tegnes ved henvendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 36 11 22
man – ons – fre 9-15

DIS-Norge
Postadresse:
Postboks 6601 St. Olavs plass
0129 Oslo
Besøksadresse:
Ullevålsveien 1
epost: sd-bidrag@disnorge.no

Redaktør:
Tone Eli Moseid
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i mars.
Siste frist for levering av stoff er 1. februar

Opplag: 8 500
Produksjon og trykk:
Stens trykkeri AS, Dilling

Design: Siv Bente Grongstad

Redaksjonskomite:
Tone Eli Moseid, redaktør
Marit Bødtker
Finn Holden
Liv Marit Haakenstad
Jan M. Keus
Arnfinn Kjelland

Redaktørens spalte

Norge er et spennende land, og den kanskje aller mest spennende landsdelen er den nordligste. Nordland, Troms og Finnmark har vært møteplasser for mange ulike kulturer gjennom tidene. I Finnmark finner vi noen av de eldste sporene etter mennesker etter at isen trakk seg vekk fra Norge, og her har mennesker funnet veien til rike fangst- og fiskefelt fra fjern og nær. Den samiske befolkningen har utviklet sin særegne kultur langs kysten, i innlandet og etter hvert i byene og tettstedene nordpå, og bare innen dette urfolket finner vi en mangfoldig kultur som har satt spor etter seg for evig tid.

Ikke uten grunn snakkes det om et tre stammers møte i Nord-Norge. Strømmen av mennesker på vei nordover har fulgt konjunkturer og svingninger, enten det dreide seg om nødsår i Nord-Finland som førte den finske befolkningen til Øst-Finnmark, eller om søringer på jakt etter arbeid i fiskeriet på 1800-tallet. Den finske innvandringen har gått i bølger, og særlig innvandringen på 1800-tallet dannet grunnlaget for etableringen av den kvenske befolkningen i Øst-Finnmark. At mange bønder fra Østlandsområdet også lot seg lokke til å dra nordover for å friste lykken, er kanskje en mindre kjent del av historien. Bergverksdrift i Alta lokket til seg bergverksfolk fra Dovre og Follidal, og lesere og predikanter fant et fristed i de nordligste fylkene. Embetsmenn og handelsfolk gjorde også ofte lykken nordpå en stund – noen reiste sørover igjen, andre ble der oppe, og noen fortsatte videre til Russland.

Inntil den russiske revolusjonen satte en midlertidig stopper for det, var det et tett samkvem mellom nordmenn og russere i Nord-Norge. Vi er glad for å kunne presentere utdrag fra Morten Jentofts bok om nordmenn som flyttet til Kolahalvøya og møtte sin skjebne der, samt historien om forholdet mellom Norge og Russland under krigen. Dette har vært en

ukjent historie for mange helt inntil nylig, men det er en historie som berører mange med røtter i de nordligste fylkene. Båndene mellom Norge og Russland er i ferd med å bli knyttet tettere på ny i våre dager, men det er viktig å ikke fortie historien om utrenskning og deportasjon av norsk-russere, og om forfølgelse av det som ble oppfattet som den kommunistiske fare nordpå under den kalde krigen.

Det er ikke mulig å presentere mennesker i nord i all sin bredde i ett enkelt nummer av Slekt og Data. Dette får være en døråpner til et felt innen slektsforskning som mange av oss kommer innom før eller senere, for de fleste av oss har enten fjerne slektninger som dro nordover, eller som har reist sørover etter å ha brutt opp fra de nordligste fylkene i nyere tid. Fortellinger om mennesker i nord er derfor fortellinger om oss alle sammen.

Tone Moseid

Foto: Chris Erichsen

Lederens spalte

En liten før-jul fortelling

Denne gang velger jeg å bruke leder-plassen til å fortelle en personlig historie om hva interesse for slektsforskning kan føre med seg.

Det hele startet i februar i år da Wholly Genes, utviklerne av slektsprogrammet TMG inviterte til Cruise i Karibien med faglig innhold. Etter en kort diskusjon i hjemmet endte vi opp med at dette burde være en flott opplevelse som en del av årets ”sommerferie”. Vi meldte oss derfor på og cruiset ble fort fulltegnet.

Noe senere la jeg min samboers slekt ut på internet på en forholdsvis normal måte. Dette ble relativt fort fanget opp av de store søkemotorene og som gjorde at navnelistene ble tilgjengelig for søk på blant annet Google.

Tidlig i høst dukket det opp en mail fra Jacksonville i Florida fra en totalt ukjent mann som lurte på om det ikke var mulighet for at det var en slektsmessig forbindelse mellom han og Ann-Carin. Noe som det ikke var så vanskelig å fastslå. Ikke nær slekt kanskje (6-7 menning) men for amerikanere er det vel kanskje slik at ”a cousin is a cousin”. Kjekt var det jo også på denne siden av dammen å finne levende slektninger i USA.

Nå var det jo slik at cruiset startet fra Florida, om enn fra en annen ende av staten og dermed begynte tankene og mailene å løpe. Var det mulig å kombinere vårt planlagt cruise med et slektsbesøk?

Det var selvfølgelig ikke det spor vanskelig. Enklere ble det også i og med at orkanen Katarina ødela våre opprinnelige planer om å besøke New Orleans. Det ble i stedet en uke i Florida og da ble det mulighet til å kjøre en tur fra Tampa til Jacksonville. Som tenkt så gjort, vi fikk en strålende motakelse, slektsdata ble utvekslet i massevis og vi ble selvfølgelig invitert til å være over til neste morgen.

Cruiset var en meget positiv opplevelse. Det var 450 personer i reisefølget. Ikke alle var slektsforskere, noen var familiemedlemmer. Av disse var ca 30 Canadiere, 2 nordmenn og resten fra det meste av USA.

Selv om utgangspunktet var TMG, var det faglige innholdet i stor utstrekning mer generelle slektsforskningstema foredratt av meget kompetente personer. Tema var blant annet ”Are you sure you have the original?” som handlet om å finne kilder så nær hendelsen som mulig, ”Processing family papers” som handlet om organisering og bevaring av alle mulige slags dokumenter, bilder etc. og ”Battle of the Burned Courthouse: How to Solve Your Problem Even if John Wayne Did Burn All the County Records.” som handlet om hva man gjør dersom kildene ser ut til å være brent.

I tillegg var det mulighet til å møte utviklere og support-personell for TMG i flere sammenhenger og det var mulig å følge et 6-timers kurs i selve programmet.

Tony Bourroughs foreleser.

Bob Velke fra TMG flankert av nordmenn.

Cruisebåt på havna i Cayman Island.

Cruiset inneholdt også mulighet til å besøke steder man tidligere ikke har vært, for vår del Cayman Island, Belize og Mexico og som gav oss nordboere mange fine opplevelser med blant annet Mayakultur og jungel. For øvrig gir jo et slikt cruise en luksus-tilværelse som er langt unna våre normale hverdag, men som er en herlig måte å tilbringe en uke.

Totalen blir i alle fall for oss at vi har hatt en fantastisk opplevelse som vi lever lenge på og som inneholder nye slektninger, noe faglig påfyll, mange sosiale kontakter og mange flotte naturmessige opplevelser. Dersom tilbudet skulle dukke opp igjen, er det nok en fare for at vi melder vår interesse og da ville det jo være flott om vi ikke var de eneste nordboerne.

Finn Karlsen

(Private fotografier)

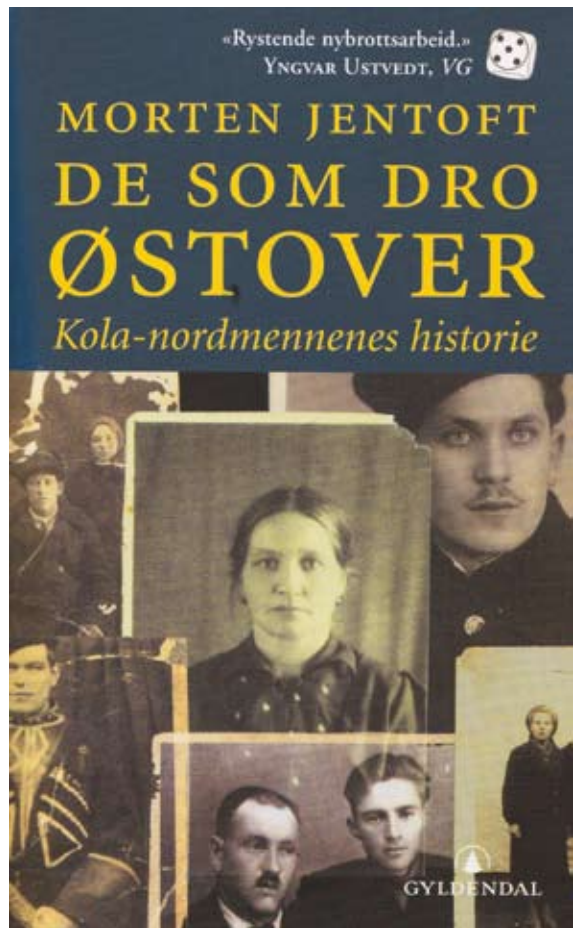
Foto: Ann-Carin Bøyesen

De som dro østover – Kola-nordmennenes historie

Journalist og tidligere Moskva-korrespondent for NRK, Morten Jentoft, har gitt tillatelse til at Slekt og Data gjengir deler av hans interessante og dramatiske beretning om de nordmennene som på 1800-tallet utvandret til det nordlige Russland, og om den skjebnen de møtte der. Denne artikkelen gjengir noen hovedtrekk fra boka, for det meste i form av enkelte utdrag av sentrale kapitler.

Mens hundretusener av nordmenn reiste vestover fra andre halvdel av 1800-tallet, dro noen hundre østover, til Tsar-Russlands ytterste utpost ved Barentshavet. Historien deres er dramatisk – fra å være nybrottsfolk med privilegier og tilgang til rike ressurser i havet, opplevde de etter revolusjonen både forfølgelse og utrenskninger. Først i nyere tid har vi fått vite hva som egentlig skjedde. Morten Jentoft har bygget sin historie på KGBs arkiver og en rekke andre sentrale kilder i arbeidet med å fortelle Kola-nordmennenes historie. Boka er spennende lesning, og gjengir en historie som lenge var ukjent, helt til Jentoft gravde fram historien til familier og enkeltskjebner. Vi oppfordrer alle til å lese boka i sin helhet.

1868 var et av de store nødsårene på Nordkalotten. Mange folk la ut på vandring for å overleve, fra Finland strømmet folk nordover til Ishavet, der det i hvert fall var mulig å skaffe seg fisk. Også blant pomorene rundt Kvitsjøen herjet sulten, og mange

sa de kunne tenke seg å slå seg ned nærmere fiskefeltene ved Murmankysten hvis forholdene ble lagt til rette for det. Guvernør Gagarin i Arkhangelsk utarbeidet derfor et omfattende forslag med tiltak for å få fart i koloniseringen. Det ble godkjent av tsar Aleksander II den 22. november 1868. De som nå var villig til å bosette seg i denne delen av Russland, uansett om de var russere eller nordmenn, fikk en rekke fordeler de første seks årene etter at de hadde registrert seg. De viktigste var:

- Rett til i seks år å handle og drive næringsvirksomhet uten å måtte betale avgifter eller innhente bevilgning for dette.
- Rett til tollfri innførsel fra utlandet og salg innenfor kolonien av manufakturvarer og andre varer.
- Rett til rentefritt lån for hver kolonistfamilie fra 50 opp til 150 rubel, mot pant, og med

Oversiktsbilde over familien Gunnaris hus og kulturlandskapet rundt Bugøyfjord. Fotograf ukjent. Finnmarksbiblioteket

tilbakebetalingstid på seks år.

- Rett til å felle opptil 100 trær i året til husbygging eller bygging av båter.
- Rett til å fiske og jakte både i havet og i innlandet hvor samene holder til.
- Fritak fra de tre neste innkallingene til militærtjeneste.
- Rett til å kjøpe korn, også på kreditt, fra statlige utsalg
- Rett til indre selvstyre.
- Rett til seks års fritak for betaling av stempelavgift, unntatt for skjøte, for bruk av statens jord
- Rett til å bli russisk statsborger

I 1869 flyttet 46 familier nordover, de fleste til Teriberka og Gavrilova-området øst for Kolafjorden. Etter hvert ble det etablert en stor norsk koloni på Tsyprnavolok på Fiskerhalvøya – familier som Berger, Jørstad, Skjærset, Hansen, Øien og Thorsen slo seg ned der etter å ha flyttet enten fra Varangerområdet eller lenger sørfra. Familiene hadde røtter i Folldal,

Gudbrandsdalen og Vestlandet, like mye som Vardø og Hammerfest. Finland var formelt en del av Tsar-Russland på denne tiden, og finnene var derfor ikke å regne som utlendinger, selv om de kunne bli møtt med en viss skepsis. I perioder ble kolonistene med ikke-russisk nasjonalitet mottatt med åpne armer og deres kunnskaper verdsatt som et bidrag til utviklingen av landet. Andre ganger var de en trussel mot sentraltmaktens innflytelse i et utkantstrøk, og veien til fordømmelse og forvisning var kort.

Landsbyen i havgapet

De fleste av de norske kolonistene hadde satt husene sine opp vestover langs denne flate odden, selve Tsyprnavolok, og innover mot Anikjevalva, Bernhard Hansen bygde sitt hus et stykke ut på odden ikke langt fra det lille fyret. Han hadde truffet sin kone Emma under fiske i Kiberg i Norge. Hjemmet deres vrimlet alltid av unger, Valdemar, Edvin, Konrad, Kallis, Klara, Viktoria, Andrea, Sofia og Tea. Og lille Viktor, som ikke hadde lært å passe seg og druknet nede ved bryggen. Selv om Bernhard var

kjent som en flink fisker, var familien fattig, ofte måtte ungene gå sultne til sengs.

Lenger inne på odden sto husene til Kristian Berger og Emanuel Knudsen, to av de største i kolonien. De var begge vendt mer mot nord, mot det som ble kalt Rombukta, der det bare var mulig å få båtene på land i godt vær. På sørsiden, litt innenfor Bernhard Hansens hus, lå hovedkaien i Tsyppnavolok, som kunne brukes når været tillot det. Større båter måtte ellers alltid ligge ute på redene og mennesker og gods lastes over i småbåter. Ved kaien lå også faktoriet, den gamle betegnelsen på fiskemottak og redskapsbruk som også tidligere ble brukt av fiskere i Finnmark. Seinere kom det i nærheten et lite bakeri og en butikk litt lenger inne. Og så var det kirken, som ikke var noen kirke, men et slags forsamlingslokale der presten fra Aleksandrovska holdt sine andakter. Seinere ble det til klubben, der stormfulle møter i kollektivbruket og bygdelaget ble avholdt. Området opp mot dette huset ble likevel alltid haretende Kirkebakken blant de norske kolonistene.

Det første store huset alle som kom til Tsyppnavolok måtte legge merke til, var det som Johan Øien og hans kone Maria satte opp etter at de flyttet fra det nærliggende Zubovka på 1890-tallet. Huset lå rett overfor en sandbukta, det var det beste stedet å dra båtene på land, særlig før kaien ved faktoriet ble bygd ut.

Karl Jørstad bygde sitt hus ikke langt fra Øien-huset, og i samme område lå huset til familien Fredriksen. Karl Olsen hadde også satt opp huset sitt i dette området, og litt lenger opp bodde Emil Martinsen og Karl Sandtrøen. Lengst borte mot Anikjevaelva bodde så Johan Henrik Berger, broren til Kristian. Edvard Jørstad, bror til Karl, holdt til ikke langt fra Anikjevaelva, som dannet en slags sørlig grense for bebyggelsen i kolonien.

Tsyppnavolok var alt fra slutten av 1800-tallet den største landsbyen på Fiskerhalvøya. Selv om det bodde nordmenn også andre steder, som Eriksen-familien på Kildinhalvøya og Mathisen på Toros, så var og ble Tsyppnavolok den eneste norske kolonien i Russ-

land. Særlig mange mennesker var det aldri som bodde på stedet, men det var først da en del forviste russere kom dit noen år etter revolusjonen at folketallet passerte 150.

I 1916 ble flere av de mannlige kolonistene innkalt til militærtjeneste. Både finske og norske menn, de fleste fiskere, ble innrullet i marinen, mens samene på Kola skulle tjenestegjøre i hæren. I 1916 dro rutebåten "Trifon" fra sted til sted på den vestlige delen av Murmanskysten, og en strøm av unge kolonister gikk om bord, uten den store entusiasmen for å slåss i tsarens arme. I kjølvannet av både revolusjonen og militærtjenesten valgte en del nordmenn å dra tilbake til Norge – hvem som dro og hvem som ble igjen i Russland var ofte tilfeldig. Olsen-familien var et godt eksempel. Karl Olsen fulgte etter sin bror Adolf til Vadsø i 1919, i samme båt som Oluf Jørstad og hans små barn. Av en eller annen grunn bestemte Karl seg for å dra tilbake til Tsyppnavolok sammen med sønnene Trygve og Ragnvald, mens datteren Julianna på tolv år skulle vente på dem hos slekten i Vadsø.

Thoralf Schancke, forretningsmann i Kola. Fotograf: Ellisif Wessel. Finnmarksbiblioteket

Russiske fiskere i Kiberg ca 1900. Fotograf: Ellisif Wessel. Finnmarksbiblioteket

Portrett av tre unge menn i Milwaukee, USA. Til høyre Albert Emanuel Palo fra Vadsø. Fotograf: Ukjent. Finnmarksbiblioteket

Brulupp i Vadsø i ca 1905. Brudeparet Josefine og Alfred Joki fotografert på trappa på Hallonengården med slektninger og gjester rundt seg. Finnmarksbiblioteket

De så hverandre aldri igjen, og heldigvis fikk Julianna aldri vite om den tragiske skjebnen Karl og Ragnvald fikk i Leningrad 18 år senere. Det store flertallet av norske kolonister ble igjen i Russland, men lite visste de om hvilken skjebne som ventet dem.

Handelsmannen i Kola

Sommeren 1917 dro handelsmann Thorolf Schanches kone Magna og de tre barna Leif, Marie og Gerd fra Kola til Vardø. Avgjørelsen om å dra kan ikke ha vært lett. De hadde begge dype røtter i Russland. Magna vokste opp som en av døtrene til Johan og Marie Øien ute i Tsyppnavolok, Thoralf var en dyktig og framgangsrik forretningsmann i Kola by.

Og det var mye som sto på spill. I løpet av ti år hadde Thoralf Schanche bygd opp en blomstrende virksomhet med trelast og pelshandel. Til og med Kolahalvøyas første kinoforstillinger var det den norske

kolonisten som fikk i stand. Thoralf Schanche var født på Mortensnes ved Varangerfjorden, men kjente tidlig en draging mot øst og Russland. Han hadde drevet handel på Kolakysten i mange år før han valgte å ta steget fullt ut og slå seg ned i Kola. Og da var det vel også bare naturlig at han fant sin kone blant de norske kolonistene.

Thoralf hadde bodd en tid hos Øien-familien i Tsyppnavolok, for å lære både språk og kunsten å hanske med russerne, og det var der han var blitt forelsket i Magna. Magna var en godt voksen kvinne med både dannelse og utdanning, hun hadde vært i Vadsø for å gå på skole og lære seg skikkelig norsk. Det var derfor ikke tvil om at Thoralf Schanche hadde gjort et valg som passet seg en ambisiøs fremadstormende forretningsmann. Barna hadde kommet på rekke og rad, og de to ønsket seg som de fleste kolonistene mange. Fra 1910 hadde forretningene gått

bedre og bedre, ikke minst etter at den russiske regjeringen i 1914 vedtok å bygge jernbanen fram til Murmansk, for å sikre forsyninger fra de allierte England og Frankrike til krigføringen mot Tyskland. Titusener av arbeidere trengte mat og forpleining, og Thoralf Schanche var på rett sted til rett tid. Butikken i Kola blomstret, og den norske forretningsmannens hus var blant de største i byen.

Men så kom revolusjonsåret 1917, og livsverket vaklet. Thoralf var likevel aldri i tvil om at han selv ville bli værende. Han var ikke redd for utfordringer, og han mente at han nok skulle klare å hanske med maktøverne, enten de nå viftet med hvite eller røde flagg. Det var likevel med en viss uro han vinket farvel til Magna og de tre barna denne sommerdagen i 1917. Lite visste Magna at det skulle gå 17 år før familien igjen var samlet.

Arrestert

Om Henrik Berger har det vært mange myter og historier. Fetteren til Ida Jørstad var den eneste som bevisst utfordret skjebnen og gjentatte ganger dro tilbake til Tsyppnavolok etter at han hadde flyktet derfra i 1925. Han hadde alltid med seg aviser og hilsener fra Norge og kunne fortelle nytt til de av kolonistene som hadde dradd fra Tsyppnavolok etter revolusjonen. Henrik Berger var født i september 1899, som yngste sønn til Johan Berger. Alle husket ham som en uregjerlig villbass fra barnsben av: Han hadde aldri ro i kroppen, men en trang til å utfordre skjebnen, også når det strengt tatt ikke var nødvendig: Han fikk med seg fire år på den russiske skolen i Tsyppnavolok før krigen brøt ut i 1914, så ble det havet og fiskerlivet for ham som for de fleste andre ungguttene i landsbyen.

Da de nye makthaverne på begynnelsen av 1920-tallet strammet grepet også i grenseområdene på Kola, var dette en utfordring for Henrik Berger. Han hadde alltid sett på områdene rundt Fiskerhalvøya som et naturlig hele, der han hadde rett til å bevege seg som han ville. Han var oppvokst med både norsk, russisk, samisk og finsk språk, og det at sovjetmyndighetene og Finland plutselig satte alt inn på å håndheve sin suverenitet i området, var for ham noe fremmed og unaturlig: Han fortsatte å krysse over den usynlige grenselinjen ute i havet, selv om han nok visste at det bare var et tidsspørsmål før han ble tatt.

Angiveri og mistenksomhet ble en del av virkeligheten, og selv om Henrik Berger unnslopp myndighetene flere ganger, ble han i 1930 arrestert og fraktet til Murmansk. Han ble anklaget for å være en notorisk smugler og undergraver. Og det var tydelig at det som så skjedde, var ledd i en nøye planlagt aksjon, med forhør og

arrestasjoner. Henrik selv ble dømt til ti år i arbeidsleir, en kamp på liv og død i Stalins utryddingleire.

I en av sine taler slo Josef Stalin fast prinsippet for det sovjetiske fangeleirsystemet: ”Hver fange koster staten 500 rubler. Hvorfor skal staten sørge for forpleiningen av disse snylterne? Vi sender dem til leirene og sier til dem: Her har dere arbeidsredskap. Hvis dere vil, jobbe dere. Slik er det vi arbeider i dette landet. Vi gjør ikke noe unntak for dere.”

Sporene etter Henrik Berger slutter i KGB-mappen hans i Murmansk. Vi vet ikke hvordan det gikk med ham i sumpmyrene i Karelen. Niesen Nelly fikk et brev der han ba henne sende varme sokker og fortalte at maten var elendig. Det er alt. Han finnes ikke i papirene over dem som ble skutt for oppvigleri under tvangsarbeidet, og bortsett fra brevet til Nelly hørte ikke familien noe mer fra ham.

De første forvisningene

Idas mann Karl Jørstad ble arrestert høsten 1930, men både Ida og de andre i Tsyppnavolok regnet med at bortsett fra Henrik Berger ville de andre impliserte i saken slippe fra det med en advarsel og kanskje inndragelse av det ”smuglergodset” de hadde fått i gave. Sjøkket ble desto større da dommene ble kunngjort 10. april 1931. Karl Jørstad, broren Edvard, hans kone Mathilde og deres datter Valentina ble forvist fra Murmansk-området og sendt til Arkhangelsk. Også deres russiske slektninger Kirill Kovaljov og Ivan Goniprovskij ble dømt til deportering.

Her ble det ikke skilt mellom nasjonalitetene. Goniprovskijs to barn Maria og Vladimir ble overlatt til slektninger. Vladimir vokste opp hos Arthur og Agnes Berger, sammen med Edvard og Mathildes

sønn Wilfred, mens Maria kom til kusinen Nelly. Det skulle etter hvert bli mange som dem. Barn av foreldre med ukjent oppholdssted, men som var stemplet som folkefiender.

Innbyggerne i Tsyppnavolok hadde fått føle de nye vindene som blåste over Sovjetunionen. Dommene var et politisk signal om at det var slutt på idyllen og den gamle levemåten. Nå skulle det skapes et nytt sosialistisk samfunn, om nødvendig med bruk av makt. For Ida må det ha vært er hardt slag at mannen hennes, den staute og lovlidige Karl, ble dømt og forvist. Han hadde de siste årene hatt problemer med helsen, og Ida var redd for at han ikke skulle klare belastningen som forvisningen innebar. Over hele Sovjetunionen var det kaos og matmangel våren 1931. Etter at tvangskollektiviseringen som startet noen år tidligere, hadde ført til en dramatisk nedgang i matproduksjonen: Seinhøstes samme år fikk Ida melding om at Edvard Jørstads kone Mathilde var død, like etter døde også datteren Valentina. Edvard og Mathilde hadde sammen tre barn, de to yngste guttene Wilfred og Kurt var bare elleve og ni år da foreldrene ble tatt fra dem. ”Her er mange forandringer”, var Ida Jørstads måte å uttrykke det forferdelige på som hadde rammet henne og hele det norske samfunnet vinteren 1930/31.

Massearrestasjonene starter

De første arrestasjonene i Tsyppnavolok i 1930 hadde berørt familiene Berger og Jørstad, og i 1933 var det Thorsen-familiens tur. Ingen av de norske kolonistfamiliene ble så hardt rammet da forfølgelsene og massearrestasjonene satte i gang for fullt.

Thor Thorsens familie hørte til den gruppen av kolonister som hadde kommet langveisfra før

Foto: Tone Moseid

den slo seg ned i Russland. Han vara født på Tynset i 1853, men kom via Vardø til Tsyprnavolok på begynnelsen av 1880-tallet. Han hadde før han dro til Russland giftet seg med finske Anna Greta, men barna deres ble født i Tsyprnavolok. Fram til 1902 kom det ti barn til verden: Anton, Thorvald, Ragna, Einar, Anna, Johan, Laura, Ingrid, Dagmar og Aga. Flere av barna døde tidlig, men resten skulle bli sentrale i den norske kolonien i årene etter revolusjonen. Thorsen-familien var verken rike eller fattige, men kjent som dyktige fiskere. I 1933 ble både Einar og Anton arrestert – de skulle aldri se familiene sine igjen. Begge omkom sannsynligvis i Stalins fangeleire.

I et direktiv fra NKVD-ledelsen i Moskva av 5. juni 1937 til den lokale ledelsen for sikkerhetspolitiet i Karelen het det at fra 10.

august skulle ”en operasjon for å eliminere aktive antisovjetiske elementer starte”. Oppgaven til avdelingen var å henrette 800 mennesker. Verken mer eller mindre. Nå begynte henrettelsene. En regelrett utrenskning rammet også den norske kolonien på Kola-halvøya. Arrestasjoner, fangeleire med umenneskelig slit, men også dødsdommer rammet uskyldige mennesker som ikke hadde gjort noe annet enn å bosette seg langs en kyst som Tsar-Russland noen år tidligere ønsket bosetning på.

Selv om mange av dem som ble henrettet den gangen ble rehabilitert etter partisekretær Nikita Khrustsjovs fordømmelse av Stalins politikk på den 20. partikongressen i 1956, fikk familien aldri vite hva som hadde skjedd, eller hvor det eventuelt var mulig å finne graven til den henrettede. Det var først etter at foreningen

”Memorial” i 1989 fant frem til den grusomme sannheten, at i hvert fall noen av de nærmeste fikk en grav å gå til. Seks av de nordmennene fra Tsyprnavolok som mistet livet under utrenskningene, ble skutt den 21. september 1937. Henrettelsene skjedde alltid seint på kvelden, og så ble de døde kroppene umiddelbart lempet opp på et lasteplan og fraktet nordover til et lite inngjerdet område i Levasjovo, ikke langt fra stasjonsbyen Pargolovo på Det karelske neset. Her var grøftene gjort klare, de bredte seg på skrå ut fra en vei. Som nakne greiner fra et bjørketre om vinteren. Da gravene var fulle, ble det skuflet jord over, og så ble området beplantet med grantrær. Stedet eksisterte ikke i noen offisielle dokumenter, i hvert fall ikke som gravsted for 46 771 mennesker, de aller fleste politiske fanger skutt i 1937 og 1938. Her

Båter dratt opp i fjæra i Finnkongkeila 1895. Fotograf: Johannes Øwre. Finnmarksbiblioteket

mistet Karl og Ragnvald Olsen, Herman og Gustav Aronsen, Arne Thorsen og Emil Martinsen livet. Aksel Thorsen slapp unna med ti års tvangsarbeidsleir.

Det som startet med rettssaken mot Henrik Berger i 1931, hadde på under ti år gjort at minst 17 personer med tilknytning til det norske miljøet på Kolakysten ble henrettet, mer enn halvparten av dem kom fra Tsypnavolok. Noen hadde finsk bakgrunn, men hadde oppholdt seg kortere eller lenger tid i Norge før de dro videre til Sovjetunionen og ble dermed registrert som norske i NKVDs arkiver. Rundt 25 personer med norsk bakgrunn ble dømt til kortere eller lengre fengselsstraffer, og av dem er det minst ti som mistet livet i fangeleirene.

Forvist

Deportasjon hadde vært brukt som tvangsmiddel og straff under

Stalintida, men det som skjedde da 2. verdenskrig brøt ut, var noe nytt. Nå handlet det om å flytte hele folkegrupper og nasjonaliteter fra steder de hadde bodd i generasjoner.

For innbyggerne i Tsypnavolok betydde krigen at de ble boende i en av hovedbasene foroperasjonene mot finnen på Fiskerhalvøya. I første omgang fikk de bli der de var, og merkelig nok var det ikke før i februar 1940 avgjørelsen ble tatt om å evakuere sivilbefolkningen fra de i hovedsak finske og norske bygdene nær kampområdene. Da hadde finnene for lengst trukket seg tilbake fra Fiskerhalvøya, og det var ingen fare for at Tsypnavolok skulle bli krigsskueplass. Likevel kom ordren om evakuering.

De fleste nordmennene trodde vel at de en eller annen gang skulle få komme tilbake til

Liste over dem som ble deportert fra Tsypnavolok sommeren 1940

Denne listen inneholder navnene på de innbyggerne i Tsypnavolok som ble forvist til Den karelsk-finske republikken i 1940. Den er stort sett ordrett oversatt fra russisk, det er bare gjort noen små rettelser ved åpenbare forvanskninger av navn. De russerne som ble deportert sammen med de norske, var alle inngiftet i norske familier. Ikke alle nordmennene på Kolakysten var i Tsypnavolok på dette tidspunktet, den store Fredriksen-familien var deportert flere år tidligere, og en del hadde også flyttet fra stedet for å søke arbeid andre steder. Noen var også på dette tidspunktet innkalt til militærtjeneste. Til sammen ble 104 mennesker deportert fra Tsypnavolok i månedsskiftet juni/juli 1940.

hjemplassen da de stevnet ut fra havnen i Tsypnavolok denne sommerdagen. Men for de aller fleste ble dette siste gangen de fikk se den runde bukten med odden som stakk ut i øst. Og selv om nordmennene ofte ammen skulle dele skjebne gjennom de dramatiske krigsårene, så var deportasjonen sommeren 1940 slutten på det som hadde vært et levende norsk samfunn i Russland i snart 70 år. Foran dem ventet flere år i deportasjon i Arkhangelsk, verre enn Stalins arbeidsleire.

Og i kjølvannet etter de norske kolonistene fulgte andre nordmenn: partisanene fra Kiberg og Øst-Finnmark krysset grensen og fant veien til Kolahalvøya. En annen spennende historie utspant seg i grenselandet i nord, en historie som vi ennå ikke er ferdige med å fortelle her i Norge.

Familie, fornavn og farsnavn	Fødselsår	Fødested	Partimedlem	Arbeidssted	Familieforhold
Jørstad, Anton Perovitsj	1871	Norge	Nei	Fiskerkol. Polarstjernen	Enslig
Sandtrøen, Adeleide Antonovna	1900	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol. Polarstjernen	Gift
Hansen, Apolinarija Pavlovna	1916	Vologda	Nei	Husmor	Gift
Hansen, Jeleta	1901	Arkhangelsk	Nei	Husmor	Gift
Olsen, Jekaterina Andrejevna	1905	Leningrad	Nei	Arb.kol.Polarstjernen	Gift
Latonina, A. Jakovlevna	1920	Tsypnavolok	Komsomol	Leder, Komsomol	
Knudsen, Anna Antonovna	1898	Tsypnavolok	Nei	Husmor	Gift, datter, 2 sønner
Knudsen, Golla Mikhailovna	1874	Tsypnavolok	Nei	Husmor	Et barnebarn, jente
Hansen, Konrad Bernhardovitsj	1915	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Svensden, Ingrid Torovna	1900	Tsypnavolok	Nei	Husmor	Gift
Berger, Arthur Kristianovitsj	1900	Tsypnavolok	Nei	Kollektivarbeider	Enslig
Thorsen, Anna Mikhailovna	1878	Tsypnavolok	Nei	Husmor	Enslig
Hansen, Sofia Berhardovna	1909	Tsypnavolok	Nei	Selvstendig	Gift, to døtre
Thorsen, Astrid Antonovna	1902	Tsypnavolok	Nei	Selvstendig	En sønn
Øien, Olga Karlovna	1910	Tsypnavolok	Nei	Forsørget	Gift
Knudsen, Marianne Karlovna	1905	Tsypnavolok	Nei	Forsørget	Enslig
Hansen, Emma Salomonovna	1875	Neiden	Nei	Forsørget	Enslig
Svensden, Magnus Frantsevitsj	1893	Zubovka	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	5 barn
Eriksen, Irina Vasiljevna	1893		Nei	Kollektiv-arbeider	Gift
Thorsen, Anna Abramovna	1860	Finland	Nei	Forsørget	Enslig
Hansen, Hilma Karlovna	1906	Uraguba	Nei	Kollektivarbeider	5 barn
Thorsen, Elisabeth Antonovna	1898	Polen	Nei	Reingjøringshjelp	Enslig
Jørstad, Wilfred Edvardovitsj	1919	Tsypnavolok	Nei	Bokholder	Enslig
Sandtrøen, Ragnhild Hilmarovna	1921	Tsypnavolok	Nei	Kollektivarbeider	Enslig
Thorsen, Laila Antonovna	1908	Tsypnavolok	Nei	Kollektivarbeider	Datter og sønn
Øien, Hjalmar Johanovitsj	1879	Uraguba	Nei	Lagerforvalter	Enslig
Martinsen, Aminda Karlovna	1900	Tsypnavolok	Nei	Husmor	Gift
Berger, Maria Iverovna	1918	Tsypnavolok	Nei	Hjemmeværende	Enslig
Thorsen, Elly Einarovna	1922	Tsypnavolok	Nei	Kollektivarbeider	Enslig
Berger, Iver Kristianovitsj	1888	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Hansen, Thea Bernhardovna	1917	Tsypnavolok	Nei	Forsørget	Enslig
Berger, Anna Ivanovna	1898	Kildin	Nei	Kollektivarbeider	Enslig
Knudsen, Erdis Jakovlevna	1922	Tsypnavolok	Komsomol	Postfunksjonær	Enslig
Jalovets, Pavel Ivanovitsj	1907	N.Volzjkij kr.	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Øien, Gunvor Hjalmarovna	1921	Tsypnavolok	Komsomol	Hjemmeværende	En datter
Aronsen, Hansine Mikhailovna	1868	Zubovka	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Hansen, Maria Ivanovna	1912	Arkhangelsk	Nei	Hjemmeværende	Gift, to døtre
Hansen, Kallis Bernhardovitsj	1905	Tsypnavolok	Nei	Selvstendig	Enslig
Thorsen, Harri Einarovitsj	1918	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Ansv. for en bror og tre søstre
Knudsen, Erling Jakovitsj	1916	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Eriksen, Ludvik Johanovitsj	1879	Kildin	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Hansen, Viktor Bernhardovitsj	1910	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Gift, to døtre
Hansen, Vladimir Berhardovitsj	1899	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Gift, fire barn
Martinsen, Alfred Antonovitsj	1890	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Gift, tre barn
Pejuva?, Tatjana Pavlovna	1919	Gavrilova	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Perov, Nikolaj Ivanovitsj	1915	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Martinsen, Thoralf Alfredovitsj	1921	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Hansen, Edvin Bernhardovitsj	1912	Tsypnavolok	Komsomol	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Thorsen, Arne Antonovitsj	1914	Tsypnavolok	Komsomol	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Øien, Reidar Hjalmarovitsj	1910	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Gift, fem barn
Øien, Håkon Hjalmarovitsj	1911	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Ugift
Sandtrøen, Hilmar Karlovitsj	1894	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Fem personer
Jørstad, Bjarne Karlovitsj	1917	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Øien, Leif Hjalmarovitsj	1913	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Enslig
Olsen, Trygve Karlovitsj	1907	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Gift, en datter
Thorsen, Tore Antonovitsj	1916	Tsypnavolok	Nei	Fiskerkol.Polarstjernen	Tre personer i fam.

To kvenkoner, Lisa Riesto (til venstre) og Grethe Kersilø, sitter ved Kersilø- huset og røyker piper. Fotograf: Wessel, Ellisif. 1890. Finnmarksbiblioteket

Kvener

Hva betyr kven? Hvem er kvener?

I Nord-Troms og Finnmark møter man flere folkegrupper, blant annet kvener, og man støter ofte på begrepet kven. For mange vil kven være en uklar benevnelse. Er et barn av finsk mor og norsk far kven? Er kvener en egen folkegruppe fra Nord-Finland og Nord-Sverige? Er alle finlendere som bosetter seg i Nord-Norge kvener?

Finsktalende folk i Nord-Norge

”Kven” er trolig en skandinavisk betegnelse som i middelalderen ble brukt om et finsk folk fra traktene rundt Bottenviken. Senere ble betegnelsen brukt om folk med finsk bakgrunn/finsktalende folk som i tidligere tider - fram til ca. 1900 - flyttet til Nord-Norge og deres etterkommere. Betegnelsen kven har ikke blitt brukt om de finlendere som kom til Finnskogene på Østlandet på 1600-tallet. De nye finske innvandrerne etter den andre verdenskrig kan man ikke heller kalle kvener. Kven er et ord som nordmenn tidligere har gitt til folk med finsk avstamning. Først fra tidlig middelalderen kalte de folket som bodde ved Bottenviken og som de hadde handelskontakter med for kvener. Senere ble de første finske innvandrerne til Nord-Troms og Finnmark konsekvent kalt kvener. Dette viser skattelister, kirkebøker og juridisk materiale hvor kven har vært den offisielle betegnelsen. Fra 1845 ble kvenbegrepet offisielt brukt i folketellinger i Norge. I fornorskningstiden fra 1870-tallet og fram til 2. verdenskrig ble kven opplevd som en negativ betegnelse, og derfor unngår noen å bruke den i dag. I 1996 ble kvenene tilkjent minoritetsstatus i Norge. I dag er kvenbegrepet blitt et generelt anerkjent begrep i offentlig sammenheng.

Kilde: Vadsø museum. Kvener og kvenhistorie <http://museumsnett.no/alias/HJEMMESIDE/vadso-museet/kven/>

Kvenene i Nordreisa

Reisadalen var kan hende uten fast bosetting da kvenene kom, men om sommeren brukte flyttsamene

fjellområdene til beite for reinsdyra. I 1723 bodde 6 kvenske familier i Nordreisa. Folketellinga fra 1865 forteller oss at det i det daværende Nordreisa var 388 personer eller 40 % av innbyggerne som var kvener. En skolerapport fra 1899 viser at det da var 80 familier som hadde barn i skolen i Nordreisa, og bare 15 av dem brukte norsk som hjemmespråk. De andre brukte samisk eller finsk.

Ettersom kvenene økte i antall på 1800-tallet, ble finsk et dominerende språk blant befolkningen i Nordreisa. I blandingskteskap vant finsk språk. Fra slutten av 1800-tallet og til 1960-tallet satset norske myndigheter sterkt på å fremme det norske språket. I Nordreisa var fornorskingspresset så sterkt at det i dag er få reisaværinginger under 60 år som har finsk som morsmål. De yngre kan nå lære finsk på skolen. Allikevel ser en fremdeles spor etter kvenenes tradisjonelle kultur på mange områder. De finske stedsnavnene er et av de mest iøynefallende eksemplene. Språklig innflytelse ser en også i det norske språket, som i Nordreisa har tatt opp i seg mange finske ord. Finske ordtak og talemåter krydrer språket til reisaværingene. Kvenenes sang- og salmetradisjon har vært sterk, enda i dag lever mye av dette stoffet.

Kilde: Troms museumsdata <http://www.museumsnett.no/tmusdata/fotefar/nordreisa/nordreisa.htm>

Informasjon om kvener på nettet:

- Kveninfo, privat nettsted med informasjon om kvener i Nord-Norge: <http://home.online.no/~solhanse/kveeni.htm>
- Universitetet i Tromsø: Dokumentasjon av kvensk kultur, bibliografier og databaser <http://www.ub.uit.no/arkiv/maanedens/1999/199906.htm>
- Universitetet i Tromsø: Kvensk database http://www.ub.uit.no/db_kat/kven/index.htm

Tverrelvdalens slektshistorie

Tverrelvdalens slektshistorie. 2. utgave, 1995. 558 s. Illustrert og med kart, navneregister og slektstavler.

For 14.000 år siden satte de aller første mennesker i Nord-Norge spor etter seg. Ved foten av Kongshavnfjellet (Komsa) ved Alta har vi funnet spor etter boplasser og redskaper – funnet har gitt navnet til Komsakulturen. Vi vet også at det var fast bosetting i Alta i mange hundre år. Men Alta har også en annen historie å fortelle om farende folk.

Da engelskmennene i 1826 startet gruvedrift i Kåfjord i Alta, var det mangel på arbeidskraft, i første rekke vante ruvearbeidere. Ledelsen i Kåfjord forhandlet derfor med Røros og Follidal gruver om vante arbeidere derfra, og høyere lønninger lokket mange nordover til Kåfjord. De vakre områdene rundt Tverrelvdalen og Altadalen lokket dem til å bli bureisere der. Gruvene ga arbeid og kontant lønn, fjorden og elvene ga fisk.

Boka *Tverrelvdalens slektshistorie* presenterer en del av bureiserne som slo seg ned i Tverrelvdalen og Altadalen. Boken presenterer både opphavet til bureiserne og den rike etterslekten som siden 1800-tallet har spredd seg over ikke bare Finnmark, men resten av Norge og selvsagt over til USA.

Gårds- og slektsnavn som Tangen, Sætrum, Losvar, Lampe, Romsdal og Bjørnstad presenteres med stamforeldre og hele etterslekten opp til vår egen tid. La oss se på en av slektene:

Romsdal

En mann ved navn Kristen Romsdal kom til Røros kobberverk på 1600-tallet, kanskje han kom fra Romsdal? Da gruvedriften startet på Kvikne i Nord-Østerdal, dro han dit og bygde opp en gård som han kalte Romsdal. En av sønnene, Ola, overtok plassen. Yngste sønnen hans fikk også navnet Ola (1722-1792). Han bodde på Kvikne til han ble forlovet med Marit Thorsdatter. Da hadde han alt fått jobb på den nystartede gruvedriften i Follidal i 1750. Han eide en liten plass kalt Rechertplassen i Øvre Follidal. Ola og Marit fikk fire barn, den eldste sønnen Ole (f.ca.1750) overtok Rechertplassen. Han giftet seg med Anne Sivertsdatter Skjellåen fra Dovre, og de fikk tre barn.

Sønnen Ole Olsen Romsdal f. 1784 i Follidal,

ble gift i 1812 med Anne Larsdatter Storeide, f. 1786. Ole ble foreskrevet som bergverkskyndig til Kåfjordgruvene. Han og Anne hadde da seks barn sammen og en sønn hver før de ble gift med hverandre. Etter ei kort tid i Kåfjord, flyttet hele familien til Raipas i Alta. Ole og sønnene jobbet i den nye Raipasgruven mens de bygde et tømmerhus, Romsdalsstua, nær gruveinngangen. Ole og Anne ble opphavet til en stor etterslekt, der svært mange emigrerte til USA og Canada. Eldste sønnen Ole emigrerte til USA sammen med sin yngste sønn i 1866, men døde under overfarten. Også sønnen Johan emigrerte i 1866 – han og kona Maren fikk en datter under overfarten, som ble døpt av skipets kaptein, og fikk navnet Oline (Lena) Atlanta Romsdal. Ole og Annes sønn Lars emigrerte til USA med hele sin familie unntatt døtrene Oline og Guro, som fikk en del etterslekt i Norge. Ole og Annes andre sønner fikk stor etterslekt i Norge.

En av døtrene til sønnen Anders Romsdal, Johanne f. 1855, giftet seg i 1875 med Peder Olsen Haga i Sør-Varanger. Peder var opprinnelig fra gården Haga i Verdalen, Nord-Trøndelag, og avtjente verneplikten på Vardøhus festning. Han dro ofte over Varangerfjorden til Jarfjord med festningsbåten for å hente ved. Her bosatte han seg som andre nordmann og ryddet seg en stor gård som han kalte Haga etter hjemgården. Johanne og Lars fikk 12 barn, og hadde i tillegg to fosterbarn. Eldste datteren Marie Haga giftet seg med Lars Koi fra Tana – Koi er en av de kjente Sør-Varangerslektene.

Det nord-atlantiske befolkningsprosjektet

GUNNAR THORVALDSEN,
REGISTRERINGSSENTRAL FOR HISTORISKE DATA, UNIVERSITETET I TROMSØ

NAPP

NAPP er en maskinlesbar database av fullstendige folketellinger fra Canada (1881), Storbritannia (1881), Island (1870, 1880, 1901), Norge (1865, 1900) og USA (1880). Disse dataene har nylig blitt gjort tilgjengelig for samfunnsfagsforskning. De åtte folketellingene samlet utgjør vår rikeste kilde til kvantitativ informasjon om befolkningen i det nordatlantiske området mot slutten av det nittende århundre. For å muliggjøre en komparativ analyse av menneskelig atferd i disse landene, har samarbeidspartnerne i NAPP harmonisert postutformingen, kodingssystemene og dokumentasjonen til de forskjellige folketellingene. NAPP angir ensartede koder på tvers av alle folketellingene og bringer relevant dokumentasjon inn i en sammenhengende form for å forenkle analysen av sosial og økonomisk forandring. NAPP dataene er forenlig med de eksisterende IPUMS utvalg fra amerikanske folketellinger, og er grunnlaget for et langsiktig samarbeidsforetak for å rekonstituere befolkningen i denne regionen fra midten av det nittende århundre og fram til i dag.

Registreringsentral for historiske data (RHD) er en nasjonal institusjon ved Universitetet i Tromsø. Hovedformålet er å dataregistrere historiske kilder og gjøre disse lettere tilgjengelig for forskning. Flere av de registrerte kildene er søkbare på Internett - for mange slektsforskere er nok RHD mest kjent for sitt arbeid med registrering av Folketellinger og matrikler. Mindre kjent, men kanskje vel så interessant i disse dager, er NAPP-prosjektet. Bruk av databasen krever at man er registrert bruker, og brukergrensesnittet er engelskspråklig. Gunnar Thorvaldsen, faglig leder ved RHD, presenterer prosjektet for oss i denne artikkelen.

Registreringsentral for historiske data var en av initiativtakerne til The North Atlantic Population Project (NAPP). Målet var å gjøre de kodede versjonene av folketellingene 1865 og 1900 for Norge sammenlignbar med de fullstendig digitaliserte folketellingene for 1881 fra Canada og Storbritannia og folketellinga for 1880 fra USA, samt islandske tellinger fra samme periode. Alle disse folketellingene blir gjort tilgjengelig for nedlasting fra internettsiden til NAPP-prosjektet (<http://www.nappdata.org>) i Minneapolis. Mer informasjon om disse datasetene og hvordan en går fram for å gjøre utdrag av de ulike variablene finnes der. Sammen med Digitalarkivet har RHD deltatt i dette prosjektet siden 2001, og vår 1900-telling er tilgjengelig sammen med folketellinger for Canada, USA, England og Wales. Planen er å legge ut folketellingene for 1881 fra Skottland, folketellingen for 1865 fra Norge, samt folketellingene for 1870, 1880 og 1901 fra Island i samme database i nærmeste framtid.

Prosjektet fikk nylig amerikanske forskningsmidler for en ny treårsperiode, og aktuelle tillegg er da 1890-tellinga for Sverige og 1801-tellinga for den danske helstaten, dvs Danmark, Island og Norge. Dermed vil NAPP-databasen inneholde alle fullstendig transkriberte, historiske folketellinger, med unntak av 1901-tellinga for Storbritannia.

De aktuelle datasettene er skrevet av for å avspeile innholdet i de opprinnelige kildene så fullstendig som mulig. Det har vært lagt ned et stort arbeid i kvalitetssikring, især fjerning av personposter som var registrert to eller flere ganger, noe som er særlig viktig når siktemålet er å lage historisk statistikk. I NAPP-databasen er alle variabler, bortsett fra navn kodet, dvs at yrker osv er representert ved hjelp av standardiserte tallkoder i stedet for den teksten som står i originalkilda. Dette gjør materialet velegnet til å lage sammenlignbar statistikk på tvers av landegrensene, men mindre egnet til søk etter enkeltpersoner. Genealoger vil nok først og fremst bruke de aktuelle kildene via systemene til Digitalarkivet, RHD og Mormonerkirken, som har transkribert både 1880-tellinga for USA og 1881-tellingene for Canada og Storbritannia. Men den som er ute eller å finne personer med spesielle yrker eller å lage oversikter over lokalsamfunn i den gamle og nye verden vil ha nytte av å laste ned NAPP-data til egen PC. For eksempel for å undersøke hvor vanlig det var å eie jord i den norske bygda utvandret slekt forlot, i forhold til på stedet de slo seg ned i Amerika. Interesserte anbefales å se på verket *Studying Family and Community History. 19th and 20th Centuries*, anmeldt i *Heimen* 1996-1.

En fordel med å kode de fleste av variablene i denne basen med kodesystem utviklet ved Minnesota Population Center er at de allerede har store folketellingsdata tilgjengelig, de såkalte Integrated Public Use Microdata Series (IPUMS), fordelt på en base fra USA med representative utvalg fra alle bevarte folketellinger fra 1850 til 2000, og en internasjonal base med folketellinger fra et økende antall land omkring i verden, blant annet Kina, Colombia, Frankrike, Kenya, Mexico og Vietnam for perioden

etter 1960 (henholdsvis <http://www.ipums.org/USA> og <http://www.ipums.org/international>). Norske folketellinger blir på denne måten kompatible med folketellinger fra andre land, noe som gjør det enklere å sammenligne enten hele nasjoner eller mer lokale områder på tvers av landegrensene.

I tillegg til de variablene vi allerede har omtalt, inneholder den nordatlantiske databasen med folketellinger fra seint 1800-tall flere konstruerte variabler både på husholds- og individnivå, noe som forenkler analysen av husholdets sammensetning, familiens innbyrdes slektskap og fruktbarhet. Blant de viktigste av disse er pekervariabler som indikerer koblinger til hvert enkelt individs ektefelle, far og mor, samt antallet egne barn i husholdet. Disse pekerne gjør det mulig for forskere å koble sammen kjennetegn for nært slektskap (ektefelles fødested, fars yrke, barns særpreg osv) uten at brukerne må ty til programmering. Variabler som kreves for grunnleggende demografisk analyse er også til stede, slik som antall tilstedeværende egne barn, antall barn under 5 år, samt alderen til eldste og yngste barn.

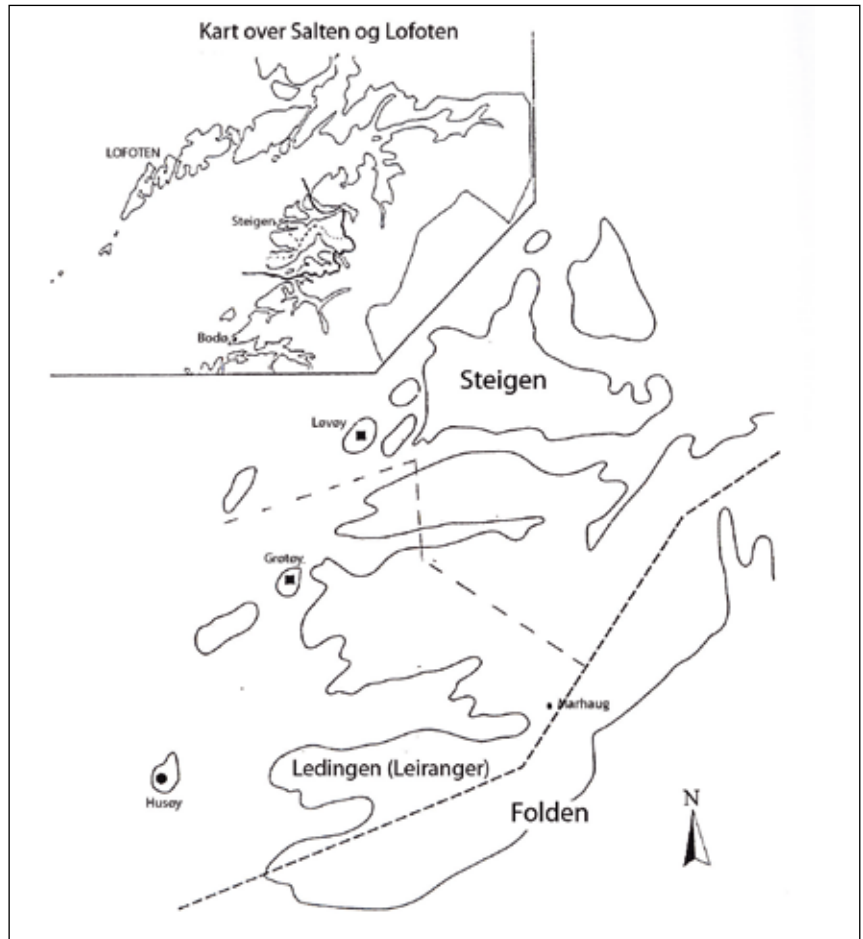
Haugianerne i Steigen

AV LIV MARIT HAAKENSTAD

Bidragstyttere til artikkelen:

Hanne Krogh, Trond Elveos og Ingrid Lunde (alle etterkommer av Arne Halvorsen Nysæthersveen), Rine Rivers (gift med Staale Marhaug, også etterkommer av Arne), Ingrid Rindahl (eier av Løvøy) og Aksel Nygård (svoger til Ingrid Rindahl).

Steigen og Hamarøy ble ofte kalt "fattigfolks Amerika". Her hadde de muligheter for et bedre liv enn i sør. Det vil du også se av denne artikkelen, for de fleste som reiste fra Biri til Steigen var husmenn, men i Steigen ble de selveiende bønder. Gårdene de fikk tilgang til var ikke store, og jorda var ikke den beste, kanskje med unntak av Marhaug.¹ Men de hadde tross alt større muligheter her enn der de kom fra. Dessuten levde de sammen med andre haugianere, og presten i Steigen la seg ikke opp i hva haugianerne gjorde.² Lensmannen i bygda, Halvor Halvorsen (opprinnelig fra Åmot) var også haugianer. Utflyttingen til Steigen og Hamarøy fra Biri foregår før det var noe særlig fart over utvandringen til Amerika. Dette var i seilskutenes tid (1804-1846), og utvandringen til Amerika skjøt ikke fart før i 1860-åra, da dampskipene ble tatt i bruk. Til sammenligning tilpasset også de såkalte "dølene" (folk fra dalførene i sør, Gudbrandsdalen og

Steigen kommune i dag. Fjerdingsgrensene for 1800 for Steigen og Ledingen er lagt inn.

Østerdalen, samt de fra Biri og Snertingdalen) livene sine etter det nye bostedet. Fornavnet ble endret slik det var vanlig å uttale det på den lokale dialekten. Bare i Målselv og Bardu kom det så mange innflyttere fra Østlandet at Østlandsdialekten holdt seg bedre. Det blir en større tilflytning til Steigen og Hamarøy i perioden fra 1840 til 1875. Folketallet ble mer enn fordoblet i denne perioden, og mange kom flyttende fra Vestlandet. Det kom også innflyttere fra nord – fra Pasvikdalen og områdene ved Bøkefjord,

Jarfjord og Grense Jakobselv.³ For dem var dette et alternativ til Amerika. Reisa kunne ta lengre tid enn turen til Amerika, men til gjengjeld var det rimeligere å reise.

Hans Nielsen Hauge (1771-1824) var født, på Rolfsøy i Østfold. Han var barn nummer fem av Niels Mikkelsen (1731-1813) og Maria Olsdatter (1737-1811). Hauge fikk en åpenbaring mens han arbeidet ute på jordet 5. april 1796. Han begynte etter

¹ Ottar – Nybyggere i nord nr. 3-88, Populærvitenskapelig tidsskrift fra Tromsø Museum nr. 171 (1988), side 20

² Fygle, Svein; Steigen Bygdebok bind I – Kirke-, skole-, fattigvesen- og kommunalhistorie for gamle Steigen prestegjeld ca 1000-1900, Steigen Kommune 1980, side 223

³ Ottar – Nybyggere i nord nr. 3-88, Populærvitenskapelig tidsskrift fra Tromsø Museum nr. 171 (1988), side 3

Løvøy slik det så ut ca. 1880. Reproduksjon av Aksel Nygård.

dette å virke som lekpredikant. I 1741 ble det vedtatt en lov i Norge som ble kalt *Konventikkelpakaten*. Konventikkel er latin og betyr ”mindre sammenkomst”. Det var forbudt for lekfolk å samles til religiøse møter. Hauge ble flere ganger dømt for overtredelse av denne loven.⁴ I 1800 reiste Hauge i området Fåberg og Gausdal. Da han kom til Biri, ble han satt i fengsel på Svennes, som var lensmannsgård på denne tida.⁵ Etter noen dager fortsatte han opp Snerting-

⁴ www.sn.no

⁵ Biri Bygdebok bind II, side 93-94.

dalen.⁶ Her ble Hauge invitert inn til Christoffer Olsen, som hadde gården Brateng nord i Snertingdal, på grensa mot Torpa i Land. På nyåret 1803 reiser Hauge nordover til Nordland. Det er på denne turen at han får høre at konkursboet på Løvøy i Steigen er til salgs. Han skriver brev til Christoffer Olsen Brateng i Snertingdal, og ber ham selge gården og flyttet nordover. Brateng selger gården i 1804 for 2999 riksdaler til Hallstein Olsen Grimsrud

⁶ Kullerud, Dag; Hans Nielsen Hauge – mannen som vekket Norge, H. Aschehoug & Co, Oslo 1996, side 196.

fra Bagn i Sør-Aurdal og reiser nordver.⁷

⁷ Egentlig var det faren Ole Hallsteinsen Grimsrud som kjøpte gården i 1804. Det fortelles at han la seg inn på Brateng som løsarbeider og arbeidet der noen dager. Han hadde med seg ei skrepp som de kastet opp på et skap i gangen fordi den luktet så vondt. Da det ble dagen før auksjon, ble han ikke trodd da han bød på gården. Han bød lavt, og folk trodde det var en fant som holdt ap med dem. Han fikk igjen skreppa, og den var full av penger, tre til fire ganger så mye som det han bød for gården. Lensmannen skjønnte da at dette ikke var spøk, og skal ha sagt; ”Det var kun spøg”. Da sa Ole at ”Det kan saa være, at De sælger for spøg, men jeg kjøber aldri uden for alvor, ska je sea dekk”. Ole Hallsteinsen Grimsrud var Bagns rikeste mann, men han var aldri godt kledd. Han

De kom til Løvøy i Steigen, som ligger vest for Engeløy i Steigen kommune. Dette var et tingsted og handelssted med landhandel, post-åpneri, skyss-stasjon og gjestegiveri. Det var også en forretning som produserte, videreforedlet og omsatte fisk.⁸ Løvøy var også et åndelig senter for haugianerne og transittsted for de som reiste videre nordover.⁹ Haugeianerne hjalp hverandre med å skaffe seg eiendommer og arbeide. Brateng eide flere gårder, blant annet Liland. Ett eksempel er Johannes Larsen fra Biri som kom til Steigen i 1818 med kona Eli Henriksdatter og to barn. Haugeianeren Lars Gulbrandsen Foshaug fra Skjåk hadde flyttet ut, og Johannes, eller "Je Hans" som han ble kalt, tok over bygselen av Liland.¹⁰

Det kommer flere til Løvøy fra Biri, eller rettere sagt fra øverst i Snertingdalen. Området som haugianerne kom fra er begrenset til noen få gårder på grensa mot Torpa i Land (se kart) - Ekern (i Snertingdal), Haslie, Nysæthersveen (i dag Sveum), Bratteng og Ringsrud. Utflyttingen til Steigen forgikk over en periode på mer enn 40 år, og det finnes utflyttingslister for årene 1815, 1818, 1826, 1840, 1844 og 1846 der folk har opplyst Nordland som reisemål. Men ifølge Steigen Bygdebok II side 168, skal 15 personer ha kommet fra Biri til Steigen i perioden 1810-1832. Vi må ha tilgang til bakgrunns materialet for bygdeboka for å finne svar på hvem disse var. I folketellinga 1865

kjøpte gården og ga den videre til sønnen Hallstein. Den andre sønnen, Jacob, hadde flere gårder i Torpa, samt gården i Bagn. Kilde: Avisa Valdres fra 2. desember 1909, 7. april 1936 og 6. juni 1986.

8 S. K.; Christopher Olsen Brateng fra Biridalen som ble herre til handelsstedet Løvøen i Nordland, Vestoppland Slekthistorielags Tidsskrift nr. 1/1996, side 58.

9 Elveos, Trond; Christopher Olsen Brateng (1772-1849) – En kystens handelsmann, Vestoppland Slekthistorielags Tidsskrift nr. 1/1998, side 36.

10 Ottar – Nybyggere i nord nr. 3-88, Populærvisenskapelig tidsskrift fra Tromsø Museum nr. 171 (1988), side 14.

Haugeianere øverst i Snertingdal bodde i hovedsak på gårdene Ringsrud, Bratteng, Nysæthersveen (tidligere Haslieie, nå Sveum), Hasli og Ekern. Det var også naturlige forbindelser til Torpa i Land, og flere brukte kirka der istedenfor i Snertingdalen fordi den lå nærmere.

for Steigen er det kun Rasmus Jonsen, 30 år fra Biri som vi ikke kjenner identiteten til. Mellom 1854 og 1877 mangler det to kirkebøker for Biri. Disse kirkebøkene, samt kirkeboka fra 1790-åra gikk tapt ved brannen i Biri Prestegård i 1890¹¹.

Christoffer Olsen (1772-1849) var bruker på Brateng fra 1792, og gift i 2. januar 1795¹² i Vardal Kirke med Kari Olsdatter Kolberg (1770-1845). Med seg på turen nordover har de datteren Beret på rundt seks år. De har to barn i 1801, Beret på fire og Anne på to år i 1801, men bare Beret er med da de ankommer Steigen i 1804. Hvem andre som fulgte dem på turen vet vi lite om, men drengen Lars Olsen skal visstnok ha vært med dem. Han bor på Brateng i 1801, og er 34 år gammel. Han er tjenestedreng på gården. Han fikk sønnen Johannes i

11 Biri Bygdebok bind II, side 88.

12 Vardal Kirkebok 1748-1776, www.slekthistorielaget.no

1818 med Ellen Johnsdatter.¹³ Også drengen Peder Hov skal ha arbeidet for Brateng.¹⁴ Det finnes to Peder som bor å Hov i Snertingdal i 1801, men den ene er 62 år, og den andre er 3 år. Bersvend Johansen som vi vet reiser nordover på et senere tidspunkt er 7 år i 1801 og fra Hoff (Hov). I 1818 er en Peder Johansen Hoff, 20 år registrert utflyttet til Trondheim. Det må være Bersvends fire år yngre bror Peder Johansen som også reiser til Løvøy senere. Et skifte etter Bersvend og Peders far, Johannes Bersvendsen Hov den 28. februar 1801 forteller oss at enkens bror er Christoffer Olsen Brateng. Søsteren het Marte. Dette styrker teorien om at det er Peder Johansen Hov som kommer etter til Løvøy. I en periode er det et handels-

13 Hansen, M.B.; Slekter og gårder i Steigen prestegjeld, A. Holbæk Eriksen & Co. As, Trondheim 1955, side 191

14 Fygle, Svein; Steigen Bygdebok bind II – Bygda og folket, Steigen Kommune 1985, side 169

Hanne's tanker om slektsgransking:

Jeg har lenge undret på hvorfor det er så viktig for meg å finne svar på hvem slekten min var. Denne lengselen er mye sterkere enn hva ren nysgjerrighet kunne skape. Og etter som jeg er blitt eldre, har jeg brukt stadig mer tid på dette. Heldig for meg at det finnes mennesker som er mye proffere på å finne frem i arkiver og kirkebøker enn hva jeg er! Ellers hadde jeg vel blitt stående på stedet hvil på et mye tidligere stadium – uten å finne frem til mer enn besteforeldre.

Dette slektsleddet fra Snertingdal og Steigen var spesielt spennende å belyse. Min morfar døde flere år før jeg ble født, og den aller nærmeste familien hans hadde forlatt Nordland i ung alder. Derfor visste vi lite. Men den sommerdagen min mor, tante og jeg ankom Nordskot i Steigen, glemmer jeg aldri. Da forsto jeg hvordan norsk-amerikanere føler det ved møtet med slektas vugge i en myteomspunnet dal i "Gamlelandet".

Enda sterkere ble det å treffe slektninger. Det var som om moren min og søsteren min kom mot

Hanne Krogh, etterkommer etter Hans Arnesen Nysæthersveens sønn Hans Christian Hansen (1890-). Bildet tatt i Steigen. Hovedhuset på Grøtøy gamle handelssted i bakgrunnen. Foto: Siri Walen Simensen 1994.

meg i ulike utgaver – og vi fant svar på mange uuttalte spørsmål.

Livet mitt har vært sprengfullt av opplevelser. Jeg har fått oppfylt drømmer jeg ikke engang rakk å drømme. Men jeg tror det gjør noe med et menneske å bli fratatt anonymiteten på et altfor tidlig tidspunkt. Alle vet hvem du er – før du har en anelse om hvem du er selv. En klok person har uttalt at "det er farlig å miste sin anonymitet før man har funnet sin identitet".

Kanskje dette er grunnen til at jeg søker røttene mine. For å få et ankerfeste i tilværelsen. For å finne nettopp en identitet som er synlig for meg selv. Og som er urokkelig uavhengig av eventuell popularitet.

Eller – kanskje svaret på min slektsinteresse også er å finne i genene. Min farmor var nemlig glødende oppslukt av emnet – og kanskje hennes lidenskap ramlet inn i blodbanene mine...

Trond Elveos er også etterkommer etter Hans Arnesen Nysæthersveen (1822-1895) og datteren Anna Pauline Hansdatter (1866-1928). Han arbeider til daglig som ingeniør i Mesta, men har brukt mye av fritida på historie og slektsgransking (særlig Steigen). Foto: Liv Marit Haakenstad 2005.

samarbeid mellom Christoffer Olsen Brateng og Hans Nielsen Hauge. Christoffer Olsen Brateng mottar varer fra Hauge (i Bergen), mens Brateng sender fisk tilbake til Hauge i Bergen.¹⁵

Den 28. januar 1840 er det en annen familie som flytter til Nordlandene fra Biri. Det er husmannen Arne Halvorsen Haslieie, 36 år. Han har oppgitt "speculation" som årsak til flyttingen. Arne var født på Nysæthersveen, som ble fraskilt Haslie og ble selveierbruk fra 1763. Han var døpt 23. september 1804. Kona Anne Poulsdatter var fra Haslieie. Hun er 41 år da de reiste. I november 1822 får de et barn utenfor ekteskap. Hans Arnesen ble født på Haslieie. Seks år senere gifter de seg i Seegard Kirke. De får sønnen Peder i november 1828, og døtrene Mathea og Ingeborg i henholdsvis 1830 og 1834. En sønn Peder er født i 1836, så den første sønnen ved navn Peder er sannsynligvis død, men vi finner ham ikke under døde i kirkeboka. I Steigen får de en sønn Peder i 1841, samt en sønn Andreas i 1844. Det er barna Hans, Marthea, Ingeborg og Peder (født 1836) som legger ut på den lange veien til Nordland sammen med foreldrene i 1840. Antagelig er den en kombinasjon av flere faktorer som gjør at de reiser fra Snertingdal. Arne var sønn nummer to, så han var ikke odelsgutt. At han ender opp som husmann, var ikke uvanlig da. Anne er av husmannsslekt, og det er et standsmessig skille mellom de to. Men det som kan ha skapt virkelig problemer for dette paret er at de i tillegg har en uekte sønn, og de holder sammen og får flere barn. Har de også vært til dels samboere, vil dette være en av årsakene til at de ville starte på nytt. Presten i Biri og Snertingdal (Bernt Tobias Bessesen var sogneprest i Biri fra 1839 til 1848) har tydeligvis ikke

Nysæthersveen, Øvre Snertingdal slik den ligger i dag. Gården på Arne Halvorsens tid lå til venstre for husene slik de ligger i dag. Det er samme familien som bor på gården. Foto: Liv Marit Haakenstad 1997.

vært begeistret for uekte barn, for han understreker at Hans Arnesen er uekte når de reiser nordover til Steigen. Det står "Nordlandene - uektefødt - døpt 01.12.1822 - konf. 23.07.1837" som merknad i utflytterlista i kirkeboka. De er også haugianerne, og dersom presten overholdt Konventikkelplassen, kan dette ha gitt dem problemer. Det kan tyde på det ut fra at så mange av haugianerne forlater bygda.

De fleste som reiste nordover tok hest og kjerre til Trondheim, og sjøveien med jekter derfra videre til Nordland. Når de kommer til Steigen bodde de det første året på gården Leirvik hos lensmannen i bygda, Halvor Halvorsen (1807-1891), som opprinnelig kom fra Åmot i Østerdalen.¹⁶ Senere overtok de eiendommen Marhaug i Leiranger. Arne ble kalt Arnt eller Arent i Steigen. Men det sies at han og kona aldri skiftet dialekt, de snakket snertingdøl hele livet.

Tre av Arne og Annes barn har etterkommere. Ingeborg gifter seg og flytter til gården Nordfold i Folden. Hans og familien bosetter seg på Tverrhaug i Steigen. Ungkaren Andreas har overtatt gården Marhaug

i 1875. I 1900 bor han fortsatt på Marhaug. Da har han familie. To av etterkommerne til Arne Halvorsen og Anne Poulsdatter er firmenningene Hanne Krogh (artist) og Trond Elveos (ingeniør i Mesta). De er begge etterkommere av Hans Arnesen. Trond er etterkommer av datteren til Hans, Anna Pauline Hansdatter (1866-1928), mens Hanne er etterkommer av sønnen byggmester Hans Christian Hansen (1864-?). Han hadde tre sønner, Arthur, Harald og Birger. Arthur Hansen emigrerte til Amerika i 1909 (fra Trondheim), Harald ble kaptein og flyttet til Haugesund (Hannes bestefar) og Birger ble los i Bergen. Tronds familie ble boende i Steigen, men Trond har gjort søring av seg, og er bosatt på Hamar. Hanne som er levende opptatt av slektsgransking har røtter i Haugesund og Oslo.

15 Kullerud, Dag; Hans Nielsen Hauge – mannen som vekket Norge, H. Aschehoug & Co, Oslo 1996, side 225.

16 Fygle, Svein; Steigen Bygdebok bind II – Bygda og folket, Steigen Kommune 1985, side 364

Utflytta fra Snertingdal til Nordland

1815 til Steigen, Nordland:

Bergsvend Johansen, 21 år – gårdsmannssønn (fra Hov, Biri)

Tarald Rasmussen Bakke, 40 år – husmann (fra Haslieie, Snertingdal)

Anne Arnesdatter Bakke, 32 år – husmannskone (fra Ålseteie, Snertingdal)

1818 til Steigen, Nordland:

Johannes Larsen Ringshelden – husmann (senere på Liland i Steigen)

Elie Henriksdatter Ringshelden, 24 år – husmannskone

Jens Larsen - tjenestedreng

Anne Olsdatter, 30 år - tjenestepike

Ingeborg Jørgensdatter, 21 år – husmannsdatter, tjenestepike

29.07.1826 til Nordlandene

Rasmus Michelsen Echern, 24 år – tjener (Bosatt i Steigen ved Folketelling 1865.)

28.01.1840 til Nordlandene:

Arne Halvorsen Haslieie, 36 år, speculation – husmann (Familien er bosatt i Steigen ved Folketelling 1865.)

Anne Paulsdatter Haslieie, 41 år – husmannskone

Hans Arnesen Haslieie, 11.11.1822 – husmannssønn

Marthea Arnesdatter Haslieie, 10 år – husmannsdatter

Ingeborg Arnesdatter Haslieie, 5 år – husmannsdatter

Peder Arnesen Haslieie, 29.10.1836 – husmannssønn

30.05.1844 til Steigen, Nordland:

Ole Pedersen Haslieie, 30 ½ år

Karen Hansdatter Haslieie, 26 år

Hans Olsen Haslieie, 3 år

Ole Olsen Haslieie, ¾ år

12.05.1846 til Steigen eller Has-sel

Ole Hovelsen Haslieie, 38 år

Karen Gullbrandsdatter Haslieie, 29 ½ år

Hans Olsen Haslieie, 1 år

05.06.1846 til Nordlandene

Peder Johansen Hasli, 32 år (Familien er bosatt på Bø i Sortland ved Folketelling 1865.)

Ingeborg Olsdatter Hasli, 22 år

Inge Mathea Hasli, 3 år

Ole Pedersen Hasli, 1 år

Peder Hansen Ekkern, 38 år (Familien er bosatt på Kringlen i Sortland ved Folketelling 1865.)

Agnethe Daffinsdatter Ekkern, 25 år

Hans Pedersen Ekkern, 4 år

Daffin Pedersen Ekkern, 3 år

Folketelling 1865, Steigen i Nordland

Anne M. Johannesdatter, 50 år og født i Biri. Gift med

selveier på Brænvik Niels M. Pedersen fra Steigen. (Anne er datter av Johanne Larsen, men ikke nevnt i utflytterlista 1818.)

Rasmus Johnsen, født i Biri, 30 år og selveier på Skar. Gift

med Anne Martinusdatter fra Steigen. (Usikkert hvem han var.)

Hans Arentsen, født i Biri, 43 år og selveier på Tverhaug.

Gift med Karen Annaniasdatter fra Folden (andre ekteskap). (Sønn av Arne Halvorsen Nysæthersveen.)

Rasmus Mikkelsen, født i Biri, 67 år og selveier på Saur-

fjord. Gift med Anne Danielsdatter fra Ledingen. (Konfirmert i 1820 fra Ekern, Snertingdal. Foreldrene er husmenn under Brateng i 1801.)

Kilde: Utflytta frå Biri 1814-1901 – www.digitalarkivet.no Folketelling for Steigen, Nordland 1865 – www.digitalarkivet.no

Løvøy slik det står i dag som et minnesmerke over svunnen tid. Hovedbygningen ble oppført av Christoffer Brateng, påbegynt 1810, og sto ferdig i 1821. Et sommerfjøs i stein fra ca. 1800 står der fortsatt. Hans Nielsen Hauge skal ha risset inn sine initialer der. Et stabbur fra 1700-tallet er den eldste bygningen på gården i dag. Dette ligger skjult bak hovedbygningen i bildet. Det er Ingrid og Knut Rindahl som eier og driver Løvøy Gamle Handelssted i dag. Den drives på gammeldags vis, og det er mulighet for overnatting og omvisning her i dag. Rindahl har mottatt Olavsrosa (se www.olavsrosa.no) fra Norsk Kulturarv, samt Nordland Fylkes Kulturlandskapspris i 1999 for det arbeidet de har gjort på Løvøy. Foto: Aksel Nygård 2005.

Bakkejord-grenda

NILS ERIK BJØRKLUND

Olav Berglund forteller fra Kvalnes:

Opphavet til navnet Kvalnes synes nokså greit ved første øyekast, men jeg vil trekke frem det faktum at Kvaløya het Salarøy for ikke så forferdelig lenge siden, og at folket på stedet uttaler navnet Kvalnes. Disse Kval-navnene yrer det av i Nord-Norge og jeg synes å ha lagt merke til at der det heter Kvalvåg eller Kvalnes ofte er langgrunt og at navnene kan ha oppstått ved grunnstøtt eller ilandjaget kval. Fjell eller landskapsformer som har likskap med en kvalrygg kan jo også ha gitt navnet, og Kvalnesheia har jo nettopp den runde, avlange fasongen. Men -, jeg tror ikke at navnet har noe med kval å gjøre og en kan teoretisere i lange baner om disse stedsnavnene som ingen lengre riktig vet hvor skriver seg fra.

Elver eller bekker har fra alders tid vært kjærkomne og naturlige skiller mellom gårdparter og Kvalnes-gården i sin opprinnelige form skilte seg ikke ut i så måte. Kvalneselva dannet grense i øst mot Mjelde og en mindre bekk kaldt Sørenelva var skille i vest mot Bakkejorda. Malangen lå i sør og Resmålheia (Hesthollfjellet) eller Rubbelvarre, som fjellfinnene kalte det, lå i nord.

Strandlinjen utgjorde 1350 m og bestod av kuppelstein og fjære-singel, rundslipt og polert av Malangsbåra gjennom årtusnene. Sjøen sørget også for et utall av sorteringer fra nevestein og ned til støpesand. Alle vindstrøk mellom øst og vest vanskeliggjør utror og landing, så en velryddet stø har bestandig vært en dyd av nødvendighet. Malangen var en nabo som folket her alltid måtte ta med i regnestykket når de hadde ærend på havet, - mest til hinder for å komme av og på landet er sydosten som står rett på land og det kreves en egen teknikk for å komme helskinnet fra slike ekspedisjoner. De venta på "løye", - det kommer bestandig tre store brått etter hverandre og så ble det litt bedre og da måtte, mens løyet varte, båten være kommet så langt ut at det ikke grunnbraut. Det het seg i gode "landvindsvintre" at sydosten blåste i tre veker, holdt opp i tre dager og blåste på ny i tre veker.

Slekts og lokalhistorisk forening i Tromsø har i lang tid arbeidet med slekter og bosetting i Tromsø-området. Tromsø ble ved den store kommunesammenlåinga i 1964 en storkommune, hvor den slukte hele Tromsøysund kommune, samt deler av Hillesøy og Ullsfjord kommuner.

For Tromsø by har vi hatt en byhistorie, forfattet av Nils Ytreberg. Denne omhandler folk og bosetting i Tromsø by. Vi har også hatt en gårds- og bygdebok for gamle Hillesøy kommune, og Ullsfjord har delvis vært behandlet i bygdebok for Lyngen. Det var derfor med stor spenning en så fram til den nye Tromsø bys historie, som kom til byjubileet i 1994 (Tromsø by 200 år). Dessverre var ikke dette verket noe som vi som slekts og bygdehistorikere i stor grad kunne benytte i vårt arbeide. Det var som en norgeshistorie brutt ned på kommuneplan, og hvor vi ikke fikk innsyn i enkeltpersoners liv og levnet.

Slekts og lokalhistorisk forening i Tromsø besluttet derfor å prøve å samle stoff og utgi dette som en gårds- og bygdebok. Mange av våre medlemmer har store mengder stoff liggende som vi ønsket å benytte, samtidig med at vi nå kan samle inn bilder på en enkel måte og skanne disse inn på data. Arbeide er formidabelt, det omfatter ca 120 gårdsnummer og mengden med stoff som finnes i ei bygd er utrolig stor. Foreninga valgte å starte arbeidet på Bakkejord, ei lita bygd på søndre del av Kvaløya. Den gamle kommunegrensa mellom Tromsøysund og Hillesøy gikk her, og vi valgte å starte her i Bakkejord-grenda.

Hva skal en skrive om?

Første del av prosjektet var å definere hva en skulle skrive OM. Vi skulle behandle gårdshistorien, men var alt like interessant, og hvilken tidsbolk skulle vi ta for oss? Veien blir til mens en går sies det, og i vårt tilfelle var nok også det en realitet. Men for senere bøker ser vi behov for å ha en sterkere styring med stoff og hva som vi prioriterer å ta med. Vi hadde følgende hovedpunkter:

- Tidsepoke fra ca 1700 til ca 1920
- Alle gårder fram til matrikkelen i 1950 skulle omtales

- Alle personer med tilhørighet til Bakkejord skulle omtales.

Andre viktige momenter som vi burde ha med er

- Lokalhistorisk stoff fra bygda
- Lokale navn.
- Ungdomslag og andre lag/foreninger og deres virke.

Det er viktig å avgrense stoffet til det som virkelig foregikk i grenda, og ikke ta med hendelser utenfor bygda som personer fra bygda var involvert i. Eksempelvis tar vi ikke med hvordan det gikk med forretninga i Tromsø for en utflytta Bakkejord-mann, bare at han flyttet til Tromsø og drev forretning der.

Hvor fikk vi stoff fra

Som sagt var det en mengde stoff som var samlet av foreningas medlemmer, særlig må her nevnes Alvin Andreassen som hadde skrevet en artikkel tidligere om bosettinga på Bakkejord på 17- og 1800 tallet. I tillegg var interessen stor blant befolkningen på Bakkejord, og noen hadde selv skrevet ned sine slekter, i tillegg til historier og andre sagn. For å fylle ut tomrom som vi oppdaget underveis, konsulterte vi skifteprotokoller, kirkebøker og folketellinger på statsarkivet i Tromsø.

Bilder

Bilder er svært viktig i en slik bok. Vi opplevde at tilgangen på bilder var ganske stor, verre var det å fastslå sikkert hvem som befant seg på bildene. Heldigvis kunne vi ofte se at gamle bilder fra forrige århundreskifte var kopiert og spredt til flere. Derved hadde vi mulighet for å innhente opplysninger fra flere innbyggere.

Som oftest var det personer på bildene, og noen ganger fra arbeid og fritid. Men som oftest var personene på bildet avbildet i finstasen, og oppstillingen tydet på at dette var gjort for fotografens skyld. Rene arbeidsbilder er en mangelvare.

Redigering av bildene ble gjort i noen tilfeller, men stort sett begrenset dette seg til lys og kontrast.

Hanna Nilssen Berglund forteller:

Sankt Hans var en tid man feiret. I senere år med salg av rømmegrøt og stort bål. Men før i tiden, var det brukt lyng som ga mest røyk. Det er jo det som man så mest i den lyse årstiden.

Bål kunne man telle rundt hele Malangen. Fra Andsnes, innover Malangen, Tennskjær, Senja. Om vinteren var det skikk å gå til fjells på ski. Man gikk i flokk og følge, eller alene. Tungt var det, med alle motbakkene, men ned gikk det med stor fart, og datt gjorde man for det meste. Skiutstyret var så ymse, og det var mange underlige figurer å se. En gang vi var en stor flokk så vi en stor mann mot himmelen komme mot oss. Eivind Olsen på Bakkejord var det, med en hesjestaur mellom bena. Vi var ganske god på ski, den gang. Det var en dyd av nødvendighet, som det heter, å eie ski, og kunne beherske dem. Uten vei, bare et skispor gjennom bygda, var det en lek å komme seg frem, hvis føret var godt. Men det var et slit også, mange ganger. Fokksnø eller slapsføre. Det var å slite seg frem med tykke kladder under skiene, kanskje med noe tungt å bære. Men man ble strek, for det var god trim. Lite hjelp ble det jo ikke tilslutt, når man fikk sykdommer som brøt kroppen ned. Det fikk mange erfare med tiden. Sommerstid som kunne da som nå være våt og kald, men likevel var festlig med lyse netter og mye moro for oss unge. Vi var sorgløse og trodde alltid at bakom skyene var himmelen alltid blå.

Nordlandsbåt fra Kvalnes ca. 1965, eier Meier Wilhelmsen, som sitter i midten, t.v. lille William Wilhelmsen og t.h. Hans Nilsen.

Sønnen **Ingebrigt Rasmussen** var født ca 1725, og ble den som overtok bruket. Han var gift med Else Clausdtr fra Mjelde søndre. Ingebrigt satt først som inderst hos faren, men overtok og tinglyste 9 mark (halve bruket) i 1758, og resten av bruket i 1768 da Rasmus og Helle døde, angivelig 86 og 78 år gamle. Dette var det sørligste bruket på Bakkejord og grensa mot Engenes, det som vi kjenner som løpenr. 154 og som i dag har bruksnr. 2, og som løpenr. 153, nå br. 1 er utskilt fra.

I 1778, på vei til kirke i Lenvika ble familien utsatt for uvær på Aglapsvika, og Ingebrigt med kona Else og barna Ole på 12 år og Maria på 10 år druknet. I ettertid het det at Engenes-båten seilte forbi og ikke hjalp de nødlidne. Det skulle være dårlige forhold mellom disse to naboene. Skifte etter disse viser at de satt godt i det. Formynder for de to spedalske barna ble farbror Isak Rasmussen i Rossfjord, og morbrødrene Joen og Klaus Klausen på Mjelde søndre. For de friske barna ble Tølløv Eidisen på Tisnes formynder, han var jo sønn til Elses søster Margrethe Clausdtr.

Større arbeider med fotoene tar lang tid, og krever mer innsyn enn vi som redigerte boka hadde. Likevel fikk en bildene både klarere og mer lesevennlig med små justeringer.

Rettskrivning m.m.

Vi definerte på forånd hvilke rettskrivning vi skulle bruke, det samme med bokstavtype og størrelse. Dette er viktig for å få en helhetlig form på boka. Manus som vi fikk tilsendt ble således rettet i de tilfeller de ikke samsvarte med det øvrige. Forkortninger ble gjort for en del ord som datter (dtr) og hustru (hst). I etterkant ser vi at mange som leser boka ikke er inne i denne terminologien, og ikke skjønner hva vi har ment med enkelte forkortninger. Slike forkortninger bør derfor ikke finnes i en slik bok. Spesielt når en ser hvor enkelt en kan be datamaskinen rette alle slike ord, er det ergerlig at ikke dette ble gjort.

Register

Viktigheten av et register er avgjørende for verdien av boka. I mange bygdebøker er det nedlagt et ypperlig arbeid, men det er intet register som gjør at vi enkelt kan søke på personer eller gårder. Boka har derfor et innholdsregister framme i boka, som viser kapitler og de enkelte gårder. Bak i boka er det et innholdsregister over alle personer i boka. Manus er skrevet i Word, og en har enkelt merket personer og bedt datamaskinen om å lage register, i alfabetisk rekkefølge. Dette gjør det lett å finne fram til den personen en er interessert i

Trykking

Arbeidet med trykking satte vi bort til prosjektet "Læring gjennom arbeid" (LGA) i Tromsø kommune. Det er elever i ungdomsskolen som ikke finner seg til rette i klasserommet, som får opplæring på et gammelt trykkeri. Her ble manuset kopiert ut fra diskett, og satt sammen til ei bok. Forholdsvis rimelig trykkemetode, og vi kunne starte med et fåtalls bøker (100 stk), og kan supplere etter hvert. Dette i motsetning til offset, hvor setting er dyrt, men en får billige kopier.

Hva fikk vi?

En oversikt over personer og bruk på Bakkejord, som går fra ca 1700 og fram til ca 1920. Alle eiendomsbesittere er tatt med fram til matrikkelen i 1950. Det er bare gitt opplysninger som ikke krenker personvernet, men som likevel gir et godt bilde av familiene på Bakkejord, og deres daglige virke

Vi lærte at ting tar tid, og at en mange ganger ikke hadde full oversikt over hele familier; de som døde som barn, flyttet ut av bygda tidlig eller på annen måte var vanskelig å finne. Å oppspore alle slike var tidkrevende, og i noen tilfeller ble ikke dette gitt prioritet.

Vi mener likevel at dette er et dokument som gir en relativt god dokumentasjon for Bakkejord i det aktuelle tidsrom. Nå gjenstår resten av gamle Tromsøysund kommune. Men med dagens datateknologi, og mange som vil gi oss bidrag, kan vi kanskje om noen år ha dokumentert de fleste bygder i området.

Og hvilken lærdom kan andre ha av dette?

Arbeidet har lært oss at mange sitter med verdifull dokumentasjon om sin familie eller byggd, men kvier seg for å publisere dette. Andre søker etter sine forfedre og hva disse levde av, uten å ha mulighet for å bruke tid til å lete i arkiver og andre plasser. Det er få som kommer til ei byggd og skriver lokalhistorien, den må vi som oftest ta tak i selv. Derfor er det så viktig at de som allerede har gjort et arbeid med innsamling og dokumentering i ei byggd, går videre med dette. Få med naboer til en dugnad, og samle sammen bilder og stoff som finnes i bygda. Ikke vent til "alt er ferdig" – men gi det ut i dag. Med de kopieringsmuligheter som finnes i dag kan en lage få bøker til en vettig pris. Det gir inspirasjon til andre om å utfylle, og lage et lignende produkt. Og – ingen blir rike av å lage bygdebøker, men du all verden hvor trivelig og lærerikt det er.

Anders Haldorsen giftet seg med Mette Hansdatter og de bodde nede ved fjæra på den gamle tufta, - festebonde og fisker var fremdeles yrkestittelen. Gamle Haldor døde 1775 og ble sannsynligvis begravet i Tromsø. Ole ble gående som ungkar og døde "-- i vankelmodige tanker" i 1798. De to jentene vet en ingenting om, men Anders levde frem til 1801 og han og Mette hadde da fått Hans i 1780, Ole Andreas i 1784, Haldor i 1778 og Elen Marie i 1798. Hans var den som arvet bygselen på gården enda han ikke var eldst, - han giftet seg med Aleth Margrethe Olsdatter fra Bakkejord 14. oktober 1810 og de to satte bo på samme plass som deres forgjengere. Vi vet lite om hvordan en fattig festebonde og fisker hadde det i husveien på den tida da Hans og Aleth styrte på Kvalnes, men at de bodde både trangt og dårlig etter våre begreper trenger vi ikke tvile på. Da sønne-sønne-sønn til Hans pløyde opp de gamle tuftene i 1950-årene vistes det godt hvor torva var spadd av taket da de gamle husene ble flytta opp på bakken. Jeg har med å spørre gamle folk og med å studere eldre hus dannet meg noenlunde bilde av hvordan de gamle bodde og innrettet seg i det daglige.

Stuehuset bestod som oftest av en tømret del med et tilbygg eller sval av bord. Det tømra rommet tjente både som kjøkken, stue, soverom, verksted, vevstue, spisestue og oppholdsrom. Det var ikke alltid at det var tregolv i rommet, særlig rundt gruva var det av praktiske grunner vanlig med steinheller. I noen hus var kjøkkenet med gruva adskilt fra det andre rommet og jeg vet om et hus på Mjelde som enda så sent som i 1920 hadde jordgolv i dette ytterrommet. Vinduer var stort sett betraktet som luksus og stormannsgalskap, men et lite glar hadde de som oftest.

Hans Andersen opplevde å få kongelig skjøte på gården da alt benifisert gods ble budt ut til auksjon i 1825, han ble eier av sin del av Kvalnes for 48 spesidaler, svenskekongen Karl Johan var grei slik. Dette første skjøte er etter mitt syn et kostelig dokument og en får med å lese det et varsku om at det med å betale skatt til kreti og pleti ikke er oppfunnet så just nylig. Det var nok både og å bli selveier da som nå, sjansen til å bli satt på porten hvis en ikke betalte sine skyldnere i rett tid ble adskillig større enn når en ingenting eide.

Mikkellarshansberget ligger litt opp fra Olehansabukta – eksempler på muntlige lokale stedsnavn i nord

RAGNAR T. SAMUELSEN

Det finnes i nord en hel del kartfestede stedsnavn der personnavn inngår og er fremtredende. Fra Tromsø kommune kan nevnes eksempler som Henrikvik, Marisletta og Susanajorda på Kvaløya, og Hanslarsanes og Kristofferjord i Ramfjord. Også andre kommuner i Troms har flere stedsnavn som inneholder personnavn, slike som Hansnes, Karlsøy og Kristoffervalen i Karlsøy, og navn som Tomasjord, Marisletta, Larseng, Mortensnes og Torsnes finnes i flere kommuner. For Storfjord kommune er det laget en oversikt som viser nesten 3000 stedsnavn, og av disse er det flere som inneholder personnavn (se omtaler annet sted). I nabokommunen Lyngen finner vi mer offisielt kjente navn som Jensvoll og Svensby, men i denne kommunen så vel som mange andre kommuner, finnes også en rekke lokale, muntlige stedsnavn med personnavn. Og opphavet til disse navn er i dag som regel ukjent.

De muntlige, lokale stedsnavn kommer sjelden eller aldri på trykk, verken på kart eller i trykksaker. Skrivemåten på disse navnene kan derfor diskuteres. Skal de skrives i ett sammenhengende ord for best å få angitt et helhetlig navnebegrep – Mikkellarshansberget og Olehansabukta – eller skal de skilles leddvis med bindestrek for å markere de enkelte navneledds selvstendighet - Mikkell-Lars-Hans-berget og Ole-Hansa-bukta? Spørsmålet om ”korrekt” skivemåte kan for vårt område kompliseres av blandingen av tre språklige tradisjoner, der den muntlige navnetradisjonen i enkelte tilfeller fremviser grammatikalske

bøyninger og sammensetninger som nesten kan skjule personnavn, eller i alle fall skjule normalformen av dagens personnavn. Ett eksempel, som jeg ikke skal utdype eller forklare nærmere i denne artikkelen, er navnet ”Pettsajälli” brukt om et slåtteland i utmarka.

Jeg har ikke foretatt grundige studier av navnefenomenet som kopler personnavn til stedsnavn. Jeg vil likevel prøve å nærme meg svar på spørsmålet om hvem som kan ha gitt opphav til de to muntlige stedsnavn som er brukt i overskriften. Bakgrunnen for min tilnærming er en smule lokalkjennskap kombinert med opplysninger jeg finner i tilgjengelige folketellingslister, eiendomsmatrikler, jordskiftedokumenter og kirkebøker fra Lyngen kommune i Troms. Også Lyngen bygdebok del II (Emil Larsen 1980) har vært til noe hjelp.

Med det for øyet at de lokale stedsnavn som jeg vet av fra min livstid, altså etter siste verdenskrigen, kan ha sine opphav fra personer som kan ha bodd på stedet. Disse har som regel eid stedet eller de har opplevd noe på stedet som har satt spor etter seg i form av et navne minne. Jeg antar videre at i alle fall noen av navnene har sin historie fra de siste 100-200 år. Den lokale måten for muntlig å benevne personer med anerekker eller med nære familiebenevninger forutsetter jeg vil prege også de personnavn som knyttes til stedsnavn. Lyngen-distriktet må sies å være et nokså typisk språkblandingsdistrikt, preget av både finsk, samisk og norsk språkkultur.

Mikkellarshansberget ligger midt i bygda Elvebakken gnr 78 i Lyngen kommune i Troms, noen hundre meter opp fra **Olehansabukta**, ei havnebukt mellom Olmuskodneset i nord og Erikholmen i sør. Olehansabukta kan ha navnet sitt etter oppsitteren Ole Hansen, f 1760 d før 1837, min tippipoldefar, som ved folketellingen 1801 bodde som familie 16 sett nordfra – som fisker og gårdbruker på nåværende gnr 78 bnr 7, med hustru og sju barn, derav seks sønner. (Han fikk ytterligere tre døtre). Det er på hans bruk at Mikkellarshansberget ligger, litt nedenfor ”kongsveien”, som riksveien tidligere ble kalt.

Hvem har så gitt opphav til Mikkellarshansberget, og hvem har bodd der?

Vurdert ut fra navnekombinasjonen vil jeg forvente at en person som kunne vært kalt Mikkell-Lars-Hans har bodd på dette berget. Jeg regner med at han hadde Hans til fornavn og at han var sønn til Mikkell-Lars, altså sønn til Lars Mikkelsen. Antakelig ville denne Hans i folketellinger bære navnet Hans Larsen. Sier folketellingene noe om at slike navn har eksistert på Elvebakken 78/7 i Lyngen? Hvor langt tilbake vi bør søke, kan være uvisst, men jeg antar at vi bør finne noen ledetråder fra ca 1900 og bakover i historien. Så vidt meg bekjent bor ingen etterkommere av disse personer i denne bygda i dag (2005).

Elvebakken lå opprinnelig under gårdsnavnet Oksvik (Oxvig), og var matrikulert i 1723 under gammelt matrikelnummer 102. Gården var da eid av Baron de Pettersen og hadde

tre oppsittere: Reier Mortensen, Olle Lassesen og Niels Mortensen. (R. Mortensen og Anders Mortensen var oppsittere allerede i 1702).

Elvebakken ble utskiftet fra Oksvik i 1839. Utskiftingsdokumentene beskriver grenselinjer mellom og oppsittere på de enkelte eiendommer. Det finnes også beskrivelser av grenser for eiendommer under og oppsittere på Elvebakken fra en utskiftingsforretning høsten 1879.

Ser vi på **folketellingen i 1900**, finner følgende aktuelle navn på Elvebakken gnr 78:

Mikkel Larsen f 1856 som husfar, fisker og husmann som hadde sju personer i huset, bl.a. en sønn med navnet Hans Marinus Mikkelsen f 1881. Denne sønn ville sannsynligvis i daglig muntlig omtale blitt kalt Mikkel-Larsa-Hans, eller evt Lars-Mikkel-Hans. Vi er imidlertid ute etter en litt annen navnekombinasjon Mikkel-Lars-Hans – altså Hans Larsen. I nabohuset finner vi fisker **Hans Peder Larsen** f 1862 som ugift losjerende sammen med fire andre ugifte, hos fisker og gardbruker Kristian Fredrik Larsen f 1874, som i følge folketellingen 1875 er bror til Hans Peder.

Ved **folketellingen 1875** finner vi følgende aktuelle navn under samme Elvebakken:

Lars Johan Mikkelsen f 1823, som fisker, gardbruker og bygselmann, og vi finner også i samme hus hans sønn Mikkel Larsen f 1855, som hjelper for foreldrene, og en annen sønn, **Hans Peder Larsen** f 1862. De samme navn (med litt avvikende fødselsår) finner vi også ved **folketellingen i 1865**. Ved denne folketellingen

finner vi i et annet hus på Elvebakken Lars Johan Mikkelsens far, **Mikkel Larsen** f 1799 som losjerende fisker sammen med sin mye yngre kone Marit Johnsdatter f 1815.

Etter vanlig benevningskikk i bygda ville Hans Peder Larsen f 1862 blitt benevnt som Larsa-Hans (eller Larsa-Hans-Peder, evt Lassi-Hannu), og hans far ville blitt kalt Mikkel-Lars (eller Mikku-Lasse). Kallenavnet ville kunne variere litt, avhengig av om navnebrukerne var finsk eller samisk påvirket i sin språkkultur.

Hvem kan så ha gitt opphav til navnet Mikkel-Lars-Hans-berget?

Av de kilder jeg har hatt tilgjengelig, finner jeg, idet jeg tar forbehold om mulige alternative forklaringer, at navnet stammer fra tidligere beboere i tre ledd: først en **Mikkel** Larsen f 1798 eller 1799 g 1822 m Johanna Mortensdatter, Kvalvik, deretter hans sønn **Lars** Johan(nes) Mikkelsen f

1823 og dennes sønn **Hans** Peder Larsen f 1862, som alle har hatt boplass på Mikkellarshansberget på Elvebakken 78/7. I dag (2005) er det samme berg bebodd av tre familier i hvert sitt hus, til sammen 12 personer. Ingen av disse er, så langt jeg kjenner til, etterkommere av Lars J. Mikkelsen f 1823. Men berget har vist seg å være et yndet bosted – med god utsikt både til fjorden og fjellene – og med full oversikt over Olehansabukta.

Mikkellarshansberget i Lyngen i Troms har hatt tre generasjoner beboere som kan ha gitt opphav til det særpregede stedsnavnet. I dag er det andre familier - fordelt på tre hus - som fra det samme berg kan nyte utsikt mot fjord og fjell. De kan også følge med det som foregår nede i Olehansabukta. Foto: Sigrun Marthinsen, Lyngen, november 2005

Noen nettadresser til kilder for Nordkalott-historie, inkludert kvenske og samiske slektsdata

RAGNAR T. SAMUELSEN

Det finnes mange muligheter for å finne kilder med informasjon om lokalhistorie og slekthistorie på Internett. Nedenfor gis noen nyttige inngangsadresser spesielt for Nordkalott-historie. Det hender at Nordkalotthistorie har forgreninger både til Russland og Estland, men vi har denne gangen ikke tatt med slike forgreninger.

Arne Lundenes har bra oversikter, særlig angående kvenske slekter; <http://home.c2i.net/arlun/>, eller <http://home.powertech.no/arnelu/>, eller <http://home.no.net/arnelu/>.

Det finnes flere kvenske databaser, f.eks ved UiTø/RHD: http://www.ub.uit.no/db_kat/kven/index.htm.

KvenInfo redigert av Solveig Hansen: <http://home.online.no/~solhanse/kveeni.htm>.

En annen som kan være verdt å gløtte på, er: <http://kveeniland.com/english.htm>

Det finnes også en (kanskje også flere) nettsider om Sapmi: <http://www.home.no/jan-4/index2.htm>.

For nyere publikasjoner (bøker) som har personhistoriske og lokalhistoriske tilsnitt, se f.eks. denne: http://www.niku.no/archive/niku/publikasjoner/NIKU%20Rapport%20pdf/rapp04_samiske_830kB.pdf.

Verdt å besøke er også www.ntm.no (Nord-Troms Museum) med tilhørende kilder og en stor bildedatabase.

Se også DIS-Norges egne hjemmesider: <http://www.disnorge.no/genress/>

Fremstilling av

Slektsbøker

Etter 25 år innen grafisk har jeg startet mitt eget firma. Jeg utarbeider logoer, brosjyrer, magasiner og bøker. Har lang erfaring i utarbeidelse av Slekts- og bygdebøker. Jeg scanner fra papir og dias, billedbehandling og retusjering. Skriver tekst, behandler tekst som blir levert digitalt, layout, ferdig bok klar til trykk. Har gode kontakter når det gjelder trykk og digital printing.

GRAFICA
HUNDSNES

GRAFICA HUNDSNES v/Linda Grimstad Hundnes
Vikedalsgt. 22 - 4012 Stavanger • Tlf.: 988 11 870 • E-post: ligrims@online.no

Noen av mine arbeider

Annonse

En liden MINDESANG

Til Erindring om Ulykken den 16de Januar 1896, hvorved 4 Mand omkom i Hillesø, nemlig
Øwre Karoliussen, Bakkejord, hans Søn, Karl Gerhard, 17 Aar gl., hans Fostersøn
Adrian Lorntsen, 30 Aar gl., samt; Reiert Olsen, 23 Aar gl.

1. Henover Havets Ensomhed
Gaar Sømands Færd og Vei,
For Bølgegraven dyb og bred
Hans Hjerte frygter ei.
2. Men tidt bær Bølgen Sørgebud
Og Vinden Klagesang,
Om dem, som drog paa Dybet ud,
Da det blev sidste Gang.
3. Thi mangan Sømand kjæk og god
Sit Hjem, sit Barn, sin Viv
I enlig Stilling efterlod
Og ofrede sit Liv.
4. Jeg tænker tidt i stille Stund
Paa mangan Kjendt og Kjær,
Som fandt sin Grav paa Havets Bund,
Hvis Ben henblegne der.
5. Blant dystre Skjær hvor Bølger gaa
Sin monotone Vei
Vel ingen Mindestøtter staa,
Men Mindet dør dog ei.
6. Hvor Havet gaar mod ensom Kyst
Med tunge Bølgeslag,
Der kjæmpes mangan Heltedyst,
Der tages tunge Tag.
7. Thi mangt et Bytte Havet gav
Med rund og gavmild Haand;
Men nogle blev det til en Grav,
Der gav de Liv og Aand.
8. Hvor Malangsfjorden munder ud
I Nordishavets Skjød
Fik nogle og sit Vandrebud
Og mødegik sin Død.
9. Det var en skummel Vinterdag,
En Dag i Januar,
Og Aaret attehundrede
Og seks og nitti var.
10. Blant Baade, der paa Dydet gled
Fra Havnens stille Strand,
Var som sedvanligt Øwre med,
Men kom ei mer til Land.
11. Ei nogen kan berette om
Hans sidste Kamp og Strid;
Thi ingen Redning til ham kom
I den Ulykkens Tid.
12. Ved ledte der i mørke Kveld
Udover dunkle Hav;
Men ak foruden noget Held
Man sig tilbage gav.
13. Kun Herren ved, hvordan det var,
Han kjender Kampen tung.
Vi ved kun, Døden den er svar
For Gammel og for Ung.
14. Men Sorgen gjæster nu hans Hjem,
Thi Savnet det er stort.
Det er ei let at glemme dem,
Som slig blir rykket bort.
15. Hans Søn blev ogsaa med han der
Saa og hans Fostersøn
Der endte deres Livs Besvær
Der lød den sidste Bøn.
16. En anden Gut var ogsaa med
Som dem i ungdoms Aar.
De hvile alle der i Fred,
Hvor Bølgen vildsom gaar.
17. Gud! vær de Faderløses Ven
Vær Enkens Hjælp og Raad.
Al deres Glæde vist for hen
Og mæt de er af Graad.
18. Gud! trøst Forældre, Søskend` med
Som misted Søn og Bror.
Gjør Alles Hjerter vel bered
At gaa fra Sorgens Jord.
19. Gud! giv os alle Haab og Trøst
Mod Dødens dybe Gru.
Hvem den adspreder i sin Høst,
I Glæden samle Du.

(Sangen er skrevet av Jens B. Pedersen, Kvalnes)

Pris 10 Øre

Kjeldseths Bogtr. Tromsø – 1896

Sælges til Indtægt for de Efterladte.

Framfinning og søking i Digitalarkivet

AV ANETTE SKOGSETH CLAUSEN

Anette Skogseth Clausen er førstekonsulent ved Statsarkivet i Bergen, og arbeider spesielt med Digitalarkivet. Her presenterer hun på en grei og oversiktlig måte hvordan man søker og finner fram på Digitalarkivet, noe som kan være nyttig for alle slektsforskere, ikke minst etter at det ble gjort endringer i brukergrensesnittet.

Nettstedet til Digitalarkivet er Arkivverkets døgnet rundt gratis tjeneste for alle som vil lete etter opplysninger i noe av det mest etterspurte arkivmaterialet i Arkivverket. Det er en hovedvekt av databaser registrert fra folketellinger, emigrantprotokoller og kirkebøker, men her finner en også databaser fra skifterregistre, pantebøker, samt rene avskrifter fra tingbøker, for å nevne noe. Materialet som er tastet inn i databaser vil være søkbart, men det finnes også kildegjengivelser i rene tekstformater og digitale bilder. Nytt pr. 8. november er et eget framvisningsverktøy av digitale bilder fra kirkebøkene i Arkivverket.

Vi skal i denne artikkelen gi en kort presentasjon av nettstedet digitalarkivet.no, hvordan en finner de ulike materialene og deretter en mer utførlig introduksjon til søking i databasene.

Inngangene

Flere innganger peker inn til materialet i Digitalarkivet. Bildet nedenfor er hentet fra forsiden: <http://digitalarkivet.no>

Årstallene **1801, 1865, 1875 og 1900** er direkte peker til framsidene for de ulike landsomfattende tellingene fra disse årene. På framsiden til hver telling kan en velge å søke landsomfattende, dvs. i samtlige kommuner/prestegjeld for det tellingsåret samtidig, eller velge å gå inn i en spesifikk kommune og søke der. Dette vil bli forklart i detalj seinere.

Skanna kyrkjebøker peker direkte til framsiden for navigering og visning av digitale bilder fra kirkebøkene. Disse digitale bildene er hentet fra mikrofilmene av kirkebøkene. For detaljer rundt denne tjenesten, henviser vi til brukerveiledningen som en finner på inngangssiden til de skannede kirkebøkene.

Databaseveljaren og Søk peker til framsiden for framfinningsverktøyet for materialet på nettstedet. En beskrivelse av Databaseveljaren følger nedenfor.

Databaseveljaren

Dette er en del av åpningsvinduet i **Databaseveljaren**. I venstre del av vinduet som vi her viser foregår all framfinning av databaser og html-sider, både for Digitalarkivet og Digitalpensjonatet. Et telleverk i uthevet skrift midt på siden forteller til enhver tid hvor mange databaser/html-sider som er tilgjengelig. Nederst på siden finner en to knapper til

henholdsvis de siste 100 databasene/html-sidene vi har lagt ut i Digitalarkivet /Digitalpensjonatet (Våre siste 100) og til en liste over alle gjestene i Digitalpensjonatet (Vis pensjonatromma).

For å finne fram til databaser kan en enten søke i fritekst ved å skrive et eller flere ord/årstall inn i søkeboksen, eller en kan gjøre et utvalg i menyen. En står helt fritt til å velge hvilken som helst av de tre hovedpunktene i menyen (fylke, kjeldekategori, tidsperiode), eller en kombinasjon av disse. Noen av menyene har undermenyer hvor en må foreta et nytt valg (se eksempel nedenfor).

Legg også merke til teksten til høyre for søkemenyen. Her vil en finne en del informasjon om kil-

dekategoriene og gjerne pekere videre til ytterligere opplysninger.

I eksempelet over har vi valgt å få en oversikt over alle tilgjengelige konfirmasjonslister for perioden 1800-1899. Ettersom antallet er så lavt (kun 57 stykker), får vi listet dem alle sammen. I andre tilfeller kan det være at en må foreta et valg av fylke før en kan få se utvalget sitt.

Når en vil fjerne et kildeutvalg og foreta en ny framfinning, klikker en på knappen **Opphev alle val**

Søking

Søking i Digitalarkivet kan foregå på flere måter. Det avhenger av hva slags database en har åpnet og hvor mye forhåndsinformasjon en har om det stedet eller den personen en vil lete fram.

Hurtigsøk

I alle databaser kan en velge mellom Hurtigsøk og Normalsøk. Hurtigsøket er en fritekstboks hvor en kan søke på fornavn, etternavn, bosted og/eller fødselsår – såfremt den informasjonen er gitt i databasen. Dette søket er veldig gunstig å bruke når en skal finne tilbake til en person en vet finnes i databasen. På samme måte som i Normalsøket kan en trunkere og bruke klammeformer når en søker (for detaljer, se avsnitt om Normalsøk). Her følger et enkelt og et mer komplisert søk i Hurtigsøket:

Her har vi søkt etter Bjørnstjerne Bjørnson i 1900-tellingen for Østre Gausdal i Oppland. Vi var rimelig sikre på stavemåten så dette kunne vi skrive rett fram. Det er ikke nødvendig å bruke store forbokstaver.

Hurtigsøk: . ni[e]ls* 1840-60

Søk Attende til normalsøk

Fann 11 av 1275 personer i 11 forskjellige handlingar (viser 1 - 10)

Fremste side Føre side Neste side Siste side Skjul søkefelt

Kvar side nedunder viser maskimalt 10 funne postar. Du kan bla mellom desse sidene ve

	Rolle	Førenamn	Etternamn	Kjønn	Fødestad	Fødselsdato	Fødselsår
1	Konfirmant	Harald Daniel	Nilsen	M	Ulfsteen	24.11	1849
127	Konfirmant	Oluf Martin	Nilsen	M	Bergen	08.06	1851
298	Konfirmant	Frederik Cornelius	Nielsen	M	Borgund	25.09	1852
319	Konfirmant	Johan Henrik	Nielsen	M	Bergen	19.10	1852
418	Konfirmant	Anne Christine	Nilsen	K	Bergen	27.06	1850
421	Konfirmant	Olianna	Nilsdatter	K	Aalesund	04.04	1851

Her ser vi et mer avansert søk i databasen over konfirmerte i Ålesund 1864-1871, registrert av DIS-Møre og Romsdal. I stedet for fornavn, har vi satt et punktum for å la det være vilkårlig. Etternavnet er skrevet med både klammer og trunkering for å få med så mange tilfeller som mulig av navnet Nilsen. For fødselsåret har vi satt en periode fra 1840 til 1860. Føler en at utvalget en har oppnådd gjennom hurtigsøket er for stort kan enn alltid flytte det til normalsøkformen ved å klikke på knappen **Attende til normalsøk** som en finner under fritekstsøkeboksen.

Normalsøk

Ved et normalsøk foretar en et valg av felt/kolonner i databasen en ønsker å søke i og setter kriterier til dette og skriver inn et søkeord. I Digitalarkivet er databasene enten fordelt på ett nivå eller to nivå. I hovedsak kan en si at databaser fra folketellinger og etter hvert kirkebøker vil være på to nivå, mens andre databaser er på ett nivå, men det finnes unntak.

Søk på ett nivå foregår på samme måte som søk på to nivå, men der har en kun et sett med søkefelt. Søkemuligheter som trunkering, klammer og annet er det samme. Det vil derfor kun bli vist eksempel fra to-nivådatabaser, da dette er det mest kompliserte.

Søk på to-nivådatabaser

I folketellingsdatabasene fra 1801, 1865, 1875 og 1900 vil informasjonen være fordelt på to nivå. Ett nivå for gårds/bostedsopplysninger, og et nivå med personene som holdt til på gården/bostedet. Søking i disse databasene vil være svært likt søking i kirkebøker som er fordelt på to nivå. Nedenfor skal vi konsentrere oss om søking i kirkeboks-databaser på to nivå.

For å vise et eksempel på et søk i en kirkeboks-database på to nivå har vi valgt et bidrag til Digitalpen-sjonatet: Vigde i Borgund 1816-1920, registrert av Sulasogaprojektet.

Vi har sparsomt med opplysninger til å hjelpe oss i søket. Vi skal finne vielsen til Ole og Anne. Vielsen må ha funnet sted en gang mellom 1885 og 1900. Faren til Ole het også Ole.

I det første søket setter vi opp både søk på årstall og på personer. Vi søker i to nivå samtidig – handlingnivået, dvs. der hvor vi finner opplysninger om vielsen, og personnivået, dvs. der hvor vi finner personopplysningene for personene i vielsen.

Nytt handlingarsøk

År: 1885-1900 Rolle: brudgom Førenavn: b[er]j[ar] på

Nytt personsøk

Rolle: brudgom Førenavn: b[er]j[ar] på

Søk

Ettersom vi ikke vet eksakt årstall for vielsen søker vi i en periode. Vi setter **År, alle termar** og perioden **1885-1900**. Da vil systemet liste alle år fra og med 1885 til og med 1900. Samtidig setter vi opp søk etter **brudgommer** som har et **fornavn** som **begynner med ol[i]**? Denne måten å skrive et navn på åpner opp for at vi skal få treff på de fleste stavevarianter av navnet Ole. [i] indikerer at det kan være en ekstra l i navnet og spørsmålstegnet tilslutt sier at denne bokstaven kan være en hvilken som helst bokstav (i dette tilfellet er det ikke avgjørende å ta med ? ettersom kriteriet er satt til **børjar på**, men det er med for å illustrere muligheten). Når vi i tillegg har satt kriteriet til **børjar på**, har vi også sikret at navn med eventuelle andre etterfølgende bokstaver eller mellomnavn blir inkludert i utvalget.

Resultatet listes i en tabell, og i søkefeltene ovenfor tabellen, finner vi statistikken og kan fortsette søket. (Bildet av den øverste del av skjermen er her delt i to av plasshensyn.)

Tidligere handlingarsøk

Funne handlingar

A: År B: b[er]j[ar] på (vis) C: 7 1885 8 1886 6 1887 9 1888 7 799
1889 4 1890 7 1891 7 1892 6 1893
10 1894 3 1895 5 1896 4 1897 7
1898 5 1899 6 1900

Nytt handlingarsøk

A: Vigd dato B: C:

Søk

Vi ser at det er funnet **799 vielser** i perioden 1885-1900, men ikke alle har en brudgom med fornavn som begynner på ol[i]? Tallene framfor de blå årstallene er frekvenstall for hvor mange tilfeller det er av vårt søk i hvert av årene vi søkte på.

Tidligere personsøk

Funne personer

Rolle: brudgom A: Førenavn B: b[er]j[ar] på C: ol[i]

Nytt personsøk

Rolle: brudgom A: Førenavn B: b[er]j[ar] på C: ol[i]

Neste person

I høyre del av søkefeltet ser vi treff for hele søket vårt. Det er altså **101 brudgommer** med fornavn som begynner på ol[l]? i perioden 1885-1900. Vi ønsker å snevre inn søket og tar fatt på søket etter bruden Anne. I illustrasjonen over er søket allerede satt inn. **Bruden** skal ha ett **fornavn** som **begynner på an[n][a,e]**, dvs. at vi kan få treff på ana, ane, anna, anne, men også andre navn som begynner på an. Bokstaver i klammeparenteser betyr at disse bokstavene er valgfrie. To bokstaver i en klammeparentes betyr at en av de kan være til stede, ikke begge samtidig. Det er veldig viktig at en også markerer **Neste person** i feltet ytterst til høyre, ellers ville en fortsatt søke blant de utvalgte 101 brudgommene. I dette feltet kan en velge mellom **Same person** (fortsette å søke i personopplysningene for utvalget en allerede har fått), **Neste person** (søke i opplysningene for personen som i databasen er listet rett under personen i det første utvalget en fikk), og **Same handling** (søke i opplysningene for samtlige personer involvert i handlingene (i dette tilfellet vielsen)).

Illustrasjonen over viser resultatet etter søk på brud med fornavn som begynner på an[n][a,e]. Samtidig som frekvenstallene for de ulike årstallene er redusert betraktelig, så har også antall totale treff for hele søket sunket til **19 forekomster**. Vi spanderer på oss et siste søk, nemlig **brudgom far** med **fornavn** som **begynner på ol[l]?** I dette tilfellet har vi satt ytterste høyre felt til **Same handling**.

Vi sitter nå igjen med **tre forekomster** av brudgommer med fornavn som begynner på ol[l]? gift i perioden 1885-1900 med en brud med fornavn som begynner på an[n][a,e], hvor brudgommens far har et fornavn som begynner på ol[l]? For å studere hver av disse vielsene i detalj og se de andre impliserte personene, kan en klikke på tallenkene til venstre framfor hver person.

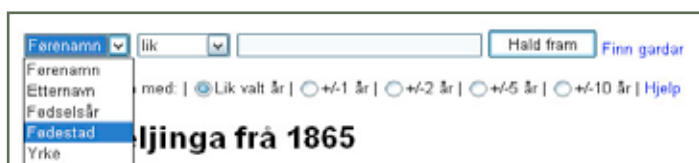
Landsomfattende søk i folketellingene

Framsiden til de landsomfattende folketellingene ser slik ut:

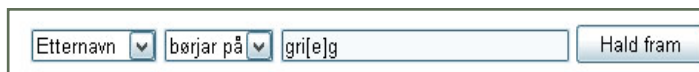
I høyre del av vinduet er søkeboksene for det landsomfattende søket, mens en i venstre del av vinduet kan velge område for å søke direkte i en kommune i stedet. Merk at om en velger et fylke i menyen til venstre og lager et søk i høyre del av vinduet (det landsomfattende søket) søker en fremdeles i hele landet og ikke i det fylket en har valgt i menyen til venstre. Venstre del av vinduet og høyre del av vinduet er to separate deler og påvirker ikke hverandre i denne sammenheng.

Vi skal nå konsentrere oss om den høyre delen, altså det landsomfattende søket.

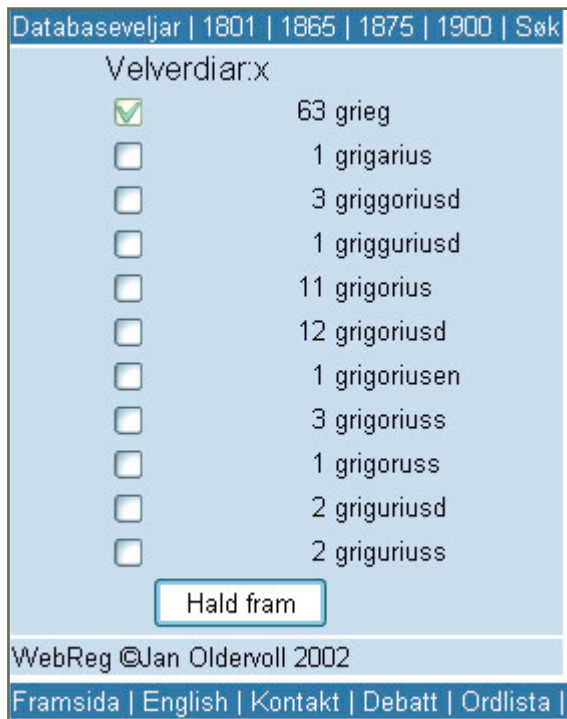
I bildet over ser vi de valgmuligheter vi har når vi skal søke etter personer i 1865-tellingen. Av kapasitetshensyn er utvalget redusert betraktelig i forhold til den lange listen over informasjon en kan søke etter når en går inn på hver enkelt tellingsområde fra 1865. Radio-knappene for å indikere slingsringsmonn for år skal kun benyttes når en søker på fødselsår. Ved siden av **Hald fram**-knappen finner en også lenke til **Finn gardar**. Dette kan en benytte når en skal søke fram en gård i 1865-tellingen og ikke nødvendigvis personer. Det er en nyttig funksjon når en tror at en gård er ubeboet eller en på andre måter skal dokumentere forekomsten av en gård.

La oss finne Edvard Grieg i 1865-tellingen. Vi starter med **etternavnet** for å få snevret inn utvalget mest mulig fra begynnelsen av:

Selvom vi har skrevet navnet helt ut, setter vi likevel søkekriteriet til **børjar på** i tilfelle det har kommet med ekstra bokstaver som g, h, eller annet. Vi har også puttet e inni klammer. Klammer indikerer valgfrihet til å ta med bokstaven eller utelate

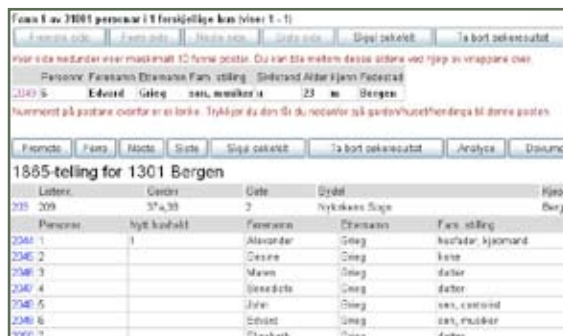
den. Når vi så klikker på **Hald fram**-knappen får vi denne resultatlisten:

Hvor vi krysser av for de **63 tilfellene** av etternavnet grieg og klikker på **Hald fram**-knappen.

I resultatoversikten ser vi at det er en Grieg i Vest-Agder, resten befinner seg i Hordaland. Listen er for stor til at vi vil se på den, så vi forsøker oss på **fornavnet**. Denne gangen nøyer vi oss med å skrive **ed[vw]** og setter søkekriteret til **børjar på**, da skal vi få treff på alle Grieg'er som har et fornavn som begynner med edv eller edw. Når vi så klikker på

Hald fram-knappen ser vi at vi står igjen med kun **ett treff** i Hordaland og klikker vi oss inn på det (klikke på frekvenstallet), vil vi så se at denne Edvard Grieg holdt til i Bergen. Derfra kan vi gå inn i 1865-tellingen for Bergen og direkte til denne personen:

Oversikt over spesialtegn og avanserte søkemetoder

Søkekriteriene er lik – bør kun brukes i standardiserte felt som kjønn, kommunenummer o.l. eller i de få tilfeller hvor en er helt sikker på stavemåten

børjar på – er kriteriet en bør bruke til vanlig. Det er spesielt lurt å bruke i forbindelse med årstall.

børjar på (vis) - er et godt alternativ til "børjar på"-kriteriet. Mens "børjar på" gir deg resultatet av søket ditt med en gang, vil du med "børjar på (vis)" få lister over alle variantene av navnet/årstallet du søkte etter. Så kan en foreta et utvalg i listen for hva en vil gå videre med i søket. Frekvenstall foran variantene indikerer antall treff som vil bli vist. Det er lurt å bruke dette kriteriet når en forventer å få mange treff som en ikke skal ha med videre i søkingen, f.eks. søk på "børjar på" "and" på fornavn når en bare er ute etter guttenavn.

inneheld - kan være svært nyttig, f.eks. når en skal søke etter et navn i et felt der flere navn er listet, f.eks. et felt som inneholder navnene på alle fadderne ved en dåp, eller når en skal søke etter navn med varierende stavemåte i begynnelsen av navnet, som Christopher, Kristoffer, Krestofer o.l.

inneheld (vis) - er et godt alternativ til "inneheld"-kriteriet, særlig når en har et svært åpent/inkluderende søk. Her skjer det samme som ved "børjar på (vis)": De aktuelle termforekomstene blir vist og en kan luke bort de en ikke trenger før en fortsetter å søke i utvalget sitt.

alle termar – gjør at du kan velge term fra en liste. Dette er svært nyttig når du ikke helt vet hvilket søkeord du skal skrive eller ordet/navnet kan ha så ulike stavemåter at det er vanskelig å søke etter det ved å skrive det inn. Når du velger et felt

og deretter setter søkekriteriet til "alle termar" (søkeboksen skal være tom), vil du få fram en liste med alle termer for det feltet. Her kan du så hake av for de du er interessert i å ta med i utvalget ditt. Merk at søking med kriteriet "alle termar" kan resultere i så mye informasjon at datamaskinen kan få problemer med å ta imot alt sammen. Vi har derfor avgrenset søket til kun å vise til første ett tusen termforekomstene.

Avansert søk

? - erstatter hvilken som helst bokstav i en term: Ann? gir treff på Anne, Anna, Anny, osv.

* - erstatter ingen, en eller mange bokstaver i en term: *ristoffer gir treff på Kristoffer, Christoffer, men også på Ole Christoffer.

[a] - bokstaven kan vere der, men må ikke

[a,b] eller [ab] - en av bokstavene må være der

% foran en svært forkortet term - systemet ordner opp selv: "bøtjar på" "%rst[fp]" bør finne alle varianter av navnet "Kristoffer".

bindestrek - 1891-1900 vil finne alle år i denne perioden; "alle termar" "d-f" viser de termene som begynner på d til og med f.

ETTERLYSNING

Even Amundsen Furustuen

Even, født 13/10 1847 i Vingrom, Fåberg v/Lillehammer som en av 8 søsken.

Foreldrene var:

Amund Christensen Stubberud Røine eie f. 26/8 1814 d ?

Ingeborg Ellingsd. Brattberg eie f 25/5 1813 d. 3/1 1878

De giftet seg 28/11 1839 og bodde i Furustuen på Vingrom ved folketellinga i 1865 og 1875.

Evens søsken;

1 Christian f 4/1 1840, d. 9/3 1930 flyttet til Rendalen, gift og fam der.

2 Andreas (Andrew) f 28/11 1842, d.12/1 1929 g.m. Karoline Hansd. Jørstad, Lillehammer, 7 barn. Alle 9 til USA 1890. tok navnet Borud.

3 Marthe f 3/7 1845, d. 1927 el. 1928 ugift, hadde sønnen Ingvald. Etterslekt Vingrom.

4 Even

5 Mathea f. 16/3 1850, d. 10/2 1928 gift Gullikvee, bodde i Baklia, Vingrom. Etterslekt

6 Mathias f. 17/3 1853 d. 4/2 1858

7 Annetta f. 21/7 1855 d. 1/3 1943 gift, datter Anna før ektesk. Bodde på Brenden, Onsum, Fåberg. Etterslekt.

8 Maria f. 14/2 1859 d. 29/3 1859

Even ble konfirmert 10/4 1864 og ved folketellinga 1865 var han "tjenestekarl" hos gårdbruker Torger S. Kraabel i Gausdal. (Kraabel drev også handel på Vingnes) Her stopper alle spor. Har lett i folketellinger 1875 og 1900 både i Lillehammer og kommunene rundt. Heller ikke funnet gift eller død der. Har også søkt i emigrasjonsreg. uten hell. Har noen tips til meg, eller finnes det noen der ute som har Even som "forfader"? En ting som kan være en mulighet; hans arbgiver i 1865 med sønner drev med russerhandel. Kan Even ha blitt med til Finnmark/Russland? Hvor skal jeg da lete? Linker? Takknemlig for hjelp.

Kontakt Tove Sønsteng,
Pålstad, 2680 Vågå
tove-s@c2i.net

Här hvilar
Kyrkovärden
JON ANDERSSON

från

Grötvahl

född dⁿ 6/12 1799 död dⁿ 1/1 1861

Ps. N° 473 v. 4 och 346 v. 4.

Och hans Make

MARTA NILSDOTTER

F. dⁿ 22/9 1798, D. dⁿ 1/2 1872.

Ps. 478.

Gravminnet ferdig restaurert.

Gravminne fra Gunnarskog i Värmland

TEKST OG FOTO: KÅRE HANSEN

Kåre Hansen er medlem av DIS-Norge, og deler her en både spennende og interessant historie med oss. I jakten på fjerne slektninger kan vi komme over utfordringer vi ikke var forberedt på i utgangspunktet.

Som "hobbyslektsforsker" har min forskning stoppet opp ved grenser mot utlandet, men før eller siden må slike barrierer også brytes. Mitt første forsøk var å lete opp min oldefars familieband til Sverige. Jeg hadde lite å gå etter, men ved hjelp av bygdebøker og kontroll av disses kilder, fant jeg frem til Jonas Jonson som hadde slått seg ned i Norge med minst 2 av sine barn og giftet seg med ei norsk jente. Det ble opplyst at han kom fra Gunnarskog i Arvika sogn og at barna var døpt i Karlstad. Jeg rettet da et spørsmål til Vermlands arkiv hvor Kerstin Wallquist fant frem til at barna Anders og Johanna ikke var født i Karlstad, men i Gunnarskog og at hele familien fantes der og aldri var innskrevet i Karlstad. I følge fødselsboken for Gunnarskog var Anders født 1860 10/3 og Johanna 1864 28/3 av foreldrene Hemmansegaren Jonas Jonsson og hustru Maria Jonsdtr. De bodde da i Klanderud nord for Gunnarskog. I Gunnarskog husforhørslengd, volym AI:18 m fl, finns i Klanderyd:

Hemmansegaren og garveriegaren Jonas Jonson født 1816 12/4 i Gunnarskog
Hustru Maria Jonsdtr. født 1825 1/3 i

Gunnarskog

Barn:

Matilda f 1855

Stina f 1858

Anders 1860

Johan f 1862, død 1866

Johanna f 1864

Hustruen Maria Jonsdtr. døde den 21/6 1870. Hun var født i Grøtvål i Gunnarskog der hennes far var kyrkoverden og nemndemannen Jon Anderson. Etter hennes død giftet Jonas seg på nytt 1872 14/7 med Karin Olsdtr. fra Norge, her var ingen fødsler oppgitt. Hele familien flyttet 1873 18/11 til Eidskog i Norge.

Jonas kom som dreng til Klanderud år 1845 og tok snart over hele gården og giftet seg med Maria fra Grøtvål. Vigselen, år 1846 26/12. Jonas hadde tidligere vært i Østergötland og år 1849 tok han ut arbeidsattest til

Stockholm, men var tilbake samme år.

Alle disse opplysningene kostet meg kun 180,- kroner. Raskt arbeid for en slik sum. Nå hadde jeg fått litt historie å bygge videre på. Min kone og jeg satte oss i bilen en solfylt dag og dro til Gunnarskog for å se på stedet min oldefar kom fra. Stedet var ikke stort, men over det hele raget en stor kirke med praktfull utsikt over sjøen Gunnarn. Ja hva gjør man når man er "slektsgransker" og finner kirkegården som kan hende skjuler mine forfedre. Jo, vi gikk inn og studerte de eldste gravene. De var ikke så mange, men noen av spesiell historisk verdi hadde blitt samlet på kirkegårdens beste utsikts plass. Her stod 8-10 gravminner av forskjellige typer på rad. Vi begynte å studere gravminnene og stor var min overraskelse og glede da jeg på nest siste gravsten, i granitt, ca

Arbeidet med restaureringen er i gang.

Gunnarskogs kyrka i Värmland.

160 cm høy, kunne ane Jo.. og Kyr...
 Dette måtte være Jo..=Jon Andersons
 Gravsten og Kyr.. = kyrkoverd. Annet
 var umulig å tyde, men med neglene
 skrapte vi av mose og lav og fant rik-
 tig mann og med kone på kjøpet:

Her hvilar
 Kyrkoverden
 JON ANDERSSON
 från
 Gråtvahl

fødd dn 6/12 1799 død dn 1/1 1861
 Ps No 473 v. 4 och 346 v. 346 v 4.

Och hans Make
 MARTA NILSDOTTER
 F: d 22/9 1798, D: d 1/2 1872.
 Ps. 478.

På kartet over Gunnarskog fant vi
 frem til gården Grottvål og siden
 vi hadde tid og veien ikke var lang,
 kjørte vi opp til gården. Der traff vi på
 familien som i dag besitter gården og
 stor var vår overraskelse da det viste
 seg at gården fremdeles var i slekten.

Nye opplysninger tilfløt oss og ikke
 minst dem siden de ikke kjente til Jon
 og hans gravsten.

Etter at vi kom hjem og fikk frem-
 kalt bilder vi tok av gravstenen, viste
 det seg at teksten på stenen var ulese-
 lig. Jeg forstod at dersom jeg skulle
 få et brukbart resultat, måtte stenen
 restaureres. Kontakt ble opprettet med
 kyrkoherden Thorgny Larson-Lantz,
 men han kunne ikke gi noen tillatelse
 på grunn av stenens historiske verdi
 og at Kulturminneslagen kunne være
 et hinder for restaurering. Gjennom

Gravminnet slik det så ut før restaureringen. Vakkert, men uleselig.

Arvika kommunes kulturkontor, fikk jeg kontakt med Hans Olson som er arkeolog ved Wermlandsmuseet. Han igjen tok kontakt med Maria Linder som er kyrkoantikvarie. Hun kunne fortelle at om stenen er flyttet fra sitt opprinnelige plass, så tilhører den kirken. Om den ikke er flyttet, tilhører den familien (slekten). Hun mente deretter at kirken som regel syntes at det er bra at noen steller gravstenene og at hun ikke så noe til hinder for at kirken i dette tilfelle ga en slik tillatelse. Det ble også gitt og

med rettleiding av kirkegårdsansvarlig Svein-Erik Gustavson, gikk jeg til verket. Jeg innhentet kunnskap om restaureringsarbeid fra et gravstensfirma i Norge og en lørdag på slutten av våren gikk jeg i gang. Et møysommelig arbeid med rengjøring med myk stålborste for å få frem alle detaljer. Deretter ble det lagt inn maling i de uthuggede bokstaver, tall og linjer. Det hele tok tolv timer, men resultatet så bra ut. Dette viser at kilder til slektsforskning ikke bare finnes i bøker, men det skrevende ord

kan finnes på mange slags underlag. i dette tilfelle kraftig granitt.

Dersom andre forsker på samme slekt, ser jeg gjerne at man tar kontakt enten på tlf. 63 84 16 22 (privat), 91 83 48 49 (mobil), adr Statsråd Ihlensv. 107, 2010 Strømmen, epost: kaah4@online.no Jeg vil også sende en takk til alle som hjalp meg med mitt prosjekt.

Svenske anbytarforum stengt av Datainspektionen

AV TONE MOSEID

Tredje november i år gikk Datainspektionen, den svenske parallellen til det norske Datatilsynet, ut med nyheten om at Sveriges släktforskarförbund hadde fått pålegg om å stenge deler av sitt nettsted. Pålegget vakte stor oppsikt både i slektsforskermiljøet i Sverige og i media. TV2s Aktuell hadde til og med et lengre innslag om saken, der Lena A. Löfström, leder for Genealogiska Föreningen, deltok.

Hva var årsaken til oppstyret?

Sveriges släktforskarförbund drifter en egen diskusjonsside kalt Anbytarforum, der medlemmene kan både diskutere ulike tema og legge ut etterlysninger – ikke ulikt DIS-Norges Slektforum. Anbytarforum har en rekke undermapper, for eksempel ”Brott och straff”, ”Judar”, ”Romer” (sigøyner), og her ble det publisert navn på både avdøde personer og deres levende slektninger på en måte som koplet opplysninger om for eksempel etnisk bakgrunn eller lovbrudd til levende personer. Noen privatpersoner anmeldte nettsiden for å være krenkende og rasistisk, og etter å ha gransket sidene, påla Datainspektionen foreningen å stenge Anbytarforum. Begrunnelsen er at det ikke er tillatt å offentliggjøre sensitive personopplysninger på nettet, hvis

disse gjelder levende personer eller kan knyttes til levende personer. Under rubrikken ”Etniske grupper” lå det opplysninger om personer født på 1900-tallet, og under rubrikken ”Kändisars härkomst” lå opplysninger om personer som fremdeles var i live, ofte uten at de berørte hadde gitt samtykke til dette. Alle opplysninger på Anbytarforum var tilgjengelig for alle – det ble ikke krevet registrering eller pålogging med passord.

Hva dreier dette seg egentlig om?

En personopplysning er all slags informasjon som direkte eller indirekte kan knyttes til en fysisk person. Opplysninger om etnisk bakgrunn, lovovertridelser, helseopplysninger og lignende regnes som sensitive opplysninger, og alle levende personer nyter et vern mot at slike opplysninger skal kunne gjøres kjent for andre – dette gjelder også om opplysningene gjelder avdøde personer, hvis disse kan knyttes til personer som er i live, for eksempel gjennom slektskapsforbindelser.

Her er et avsnitt fra Datainspektionens brev til Svenska släktforskarförbundet:

”Sveriges släktforskarförbund har i hovedsak oppgett følgende. På Sveriges släktforskarförbunds offisiella webbplats finns en interaktiv diskussionsdel med namnet Anbytarforum. Där diskuteras frågor och erfarenheter rörande släktforskning. För samtliga avdelningar har utarbetats en praxis som säger att inga inlägg ska behandla nu levande personer. Det

kan ibland hända att någon skribent glömmer denna förutsättning. En anbytarvärd har därför till uppgift att ta bort inlägg som innehåller uppgifter om nu levande personer. När det gäller avdelningen ”Etniska grupper” handlar de flesta inläggen om personer på 1700-talet och 1800-talet med enstaka frågor kring släkter som invandrat i början av 1900-talet. Det kan bli aktuellt med en uppstramning av ordningsreglerna för Anbytarforum.”

Datainspektionen redegjør videre for å ha gransket nettsidene, og konklusjonen er klar: å legge ut opplysninger om lovbrudd eller etnisk tilhørighet er et brudd på den svenske personopplysningsloven. Det er heller ikke rom for å utøve skjønn:

”Varken känsliga personuppgifter eller brottsuppgifter får behandlas enbart med stöd av en så kallad intresseavvägning. Sveriges släktforskarförbunds behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser strider således mot personuppgiftslagen.”

Ytterligere konsekvenser

Datainspektionens beslutning kan få vidtrekkende konsekvenser. Alle slektsforskere som på egne nettsider har lagt ut sensitive opplysninger som kan knyttes til levende personer bryter sannsynligvis loven, særlig hvis det ligger opplysninger der om etnisk opphav, religion eller rulleblad. Selv om lovbruddet er knyttet til en ane som for lengst er død, kan opplysningen knyttes til levende etter-

kommere, og det er denne koplingen som kan gjøres hvis også levende etterkommere navngis på nettsiden. Datainspektionen skriver i sitt brev at døde personer ikke omfattes av personvernet. Men om døde personer direkte eller indirekte kan knyttes til nålevende personer er det ikke tillatt å publisere sensitive opplysninger om dem uten samtykke fra de levende. De levende kan være mange, iblant så mange at det er bortimot umulig å nå alle. Når det gjelder opplysninger om lovovertrедelser hjelper det ikke en gang med samtykke – slike publiseringer er ikke tillatt.

Ted Rosvall, leder for Sveriges Släktsforskarförbund, mener at selve poenget med slektsforskning er å finne linken mellom levende personer og døde forfedre. All publisering av slektsforskermateriale vil i så fall bli ulovlig, i følge ham. Han peker videre på at vedtaket Datainspektionen har gjort, resulterer i en slags omvendt rasisme. Med et forbud mot å publisere opplysninger om at noen er av jødisk, rom eller annen etnisk bakgrunn, vil det da bety at man må fjerne alle diskusjoner om alt annet enn folkemajoriteten fra nettet, spør han. Forbundet ba om et møte med Datainspektionen for å få diskutert saken nærmere. Møtet ble holdt 14. november, og i følge Forbundets nettsider <http://www.genealogi.se/> var det tre timer lange møtet både konstruktivt og framtidsrettet. I følge Ted Rosvalls oppsummering fra møtet fikk Forbundet presentert sin bekymring for en usynliggjøring av hele folkegrupper og deres kultur, en negativ spesialbehandling av nålevende svensker, og det var enighet

om å ha en fortsatt dialog om denne problemstillingen. Det vil også etter hvert bli tatt en avgjørelse om de stengte mappene skal åpnes igjen.

I mellomtiden har Anbytarforum innført brukerkontoer, slik at alle brukere må registrere seg for å få tilgang. Det er også innført en 70-årsregel, som innebærer at man ikke diskuterer personer som er født senere enn for 70 år siden. Nettsiden er en av Sveriges mest besøkte, og det er klart at Forbundet nå engasjerer seg sterkt i å få klarhet i hvordan saken kan løses på best mulig vis – for alle parter.

Har dette noen å si for norske forhold?

Ja, definitivt. Den nordiske lovgivningen på dette feltet er så godt som identisk, og på de områdene der det ikke finnes norske presedenssaker, støtter det norske rettsapparatet seg ofte til nordiske rettsavgjørelser der det er naturlig. I tillegg forholder Norge seg til de samme EU-direktiver som andre europeiske land, og vi skal også huske at personvernet ikke står mindre sterkt i Norge enn i Sverige. I Slett og Data nummer 1 – 2005 presenterte rådgiver Christian With i det norske Datatilsynet en interessant artikkel om temaet personvern og slektsforskning. Hovedpoenget i artikkelen var bygget på en svensk domsavsigelse (Lindqvistsaken), som førte til at også private nettsider som presenterte personopplysninger, omfattes av Personopplysningsloven. Datatilsynet konkluderer også med noe som det er viktig å ta med seg videre:

“Et særlig interessant spørsmål

i denne sammenheng er hvilket rettsgrunnlag slektsforskeren må kunne vise til når slektsdata knyttet til nålevende personer publiseres på Internett. Krevs det alltid samtykke fra den opplysningene er knyttet til? Datatilsynet ser det hensiktsmessig å trekke et skille mellom ulike opplysningstyper her. Forutsatt at opplysningene kun omfatter personnavn og slektstilknytning, er tilsynet av den oppfatning at disse opplysningene kan publiseres uten samtykke fra de(n) omtalte. Dette begrunnes med at personverntrusselen anses liten, all den tid opplysningene til en viss grad allerede er offentlig tilgjengelig. Personer som på eget initiativ fremsetter ønske om at slike opplysninger om en ikke skal publiseres, bør imidlertid få medhold på dette punkt. Hvis opplysningene derimot er mer detaljerte enn personnavn og slektstilknytning, anser tilsynet det for påkrevd å innhente samtykke fra den som omtales, før personopplysningene publiseres. Personverninteressenten vil her trolig veie tyngre enn forskerens interesse i å publisere personopplysningene.»

Det det Svenske släktsforskarförbundet har opplevd i Sverige, kunne altså like gjerne ha hendt i Norge.

Kilder:

<http://www.datainspektionen.se>
<http://computersweden.idg.se>
<http://www.genealogi.se/>

Stedsnavn i Storfjord

"Stedsnavn i Storfjord" heter en bok som i 2004 ble utgitt av kulturkontoret i Storfjord kommune i Troms. Boka er forfattet av slekts- og lokalhistoriker Roald A. Larsen, Tromsø. Den kan kjøpes fra kulturkontoret i Storfjord og koster kr. 250,-. I et forord over to sider forteller forfatteren om arbeidet med boka, og han orienterer om hvorledes stoffet skal leses og forstås.

Under avsnittet "Hva er stedsnavn" er tatt med litt generelt om stedsnavnutvikling. Det gis et navnerregister der grendene er plassert i alfabetisk rekkefølge. Bak hvert stedsnavn i registeret er angitt kartreferanse og sidenummer der stedet blir nærmere omtalt. Navneregistrene går over 68 sider og inneholder til sammen 2732 stedsnavn. De fleste stedsnavn er norske, en hel del er samiske, og en mindre del er finske. Noen steder en angitt med flere navn. I selve navneoversikten står også oppført referanse til den kilden som har gitt navneopplysningen, samt kartreferanse. Navneoversikten dekker 286 sider, og hele boka har et omfang på 360 sider.

Larsen, Roald A.: Stedsnavn i Storfjord. Kulturkontoret i Storfjord kommune 2004, 360 s.

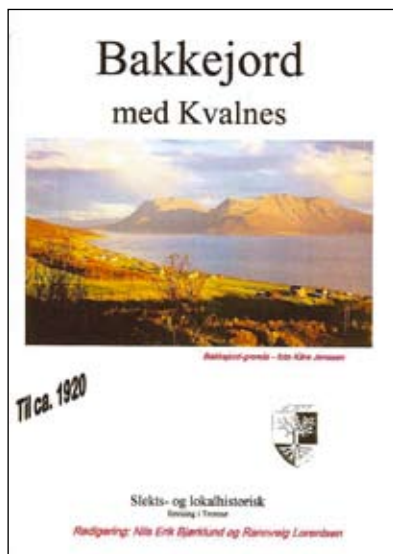
Ragnar T. Samuelsen

"Bakkejord med Kvalnes. Til ca. 1920."

Overskriften angir tittelen på en publikasjon på 106 sider (+ 4 il-

lustrerte omslagssider), utgitt i juni 2005 av Slekts- og lokalhistorisk forening i Tromsø, og redigert av Nils Erik Bjørklund og Rannveig Lorentsen. Arbeidet med boka ble presentert på Slektsforskerdagen i Tromsø 2005, og er også omtalt i en egen artikkel av Nils E. Bjørklund i dette nummer av Slegt og Data.

Publikasjonen er meget rikt illustrert og gir i tillegg en systematisert oversikt over personer knyttet til de vel 30 beskrevne bruk på Bakkejord. Den omhandler tidsperioden fra ca 1700 og frem til ca 1920. Alle eiendomsbesittere frem til matrikkelen i 1950 er tatt med. Forfatterne mener dette er et bokverk som gir en relativt god dokumentasjon for Bakkejord i det aktuelle tidsrom, og som kan danne grunnlag for mer detaljerte historier for de enkelte gårder og slekter. Senere utgaver av publikasjonen kan også gi rom for rettelser og suppleringer. Alfabe-

tisk ordnet navneliste, ordnet etter fornavn, går over hele 17 sider. Navnelister, også ordnet etter etternavn, vil være kjærkomne kilder for slektsforskere.

I følge utgiverforeningens intensjoner er dette den første av en rekke tilsvarende historiske oversikter som ønskes utgitt for de mange interessante bygder som finnes i tidligere Tromsøysund kommune.

Ved hjelp av dagens datateknologi, og forutsatt innsatsvillige ildsjeler og mange villige bidragsyttere, kan vi kanskje etter hvert få dokumentert lokal- og personhistorier for flere av bygdene i nord?

Publikasjonen kan i dag kjøpes hos Rannveig Lorentsen, Jan Mayenv. 7, 9013 Tromsø, hos Nils E. Bjørklund, 9100 Kvaløysletta (nilseb@wavelan.no), eller hos Tore A. Johansen, Mjelde, 9106 Straumbukta.

Bjørklund, Nils E. og Rannveig Lorentsen 2005. "Bakkejord med Kvalnes. Til Ca. 1920." Slekts- og lokalhistorisk forening i Tromsø, 106 s + 4 s omslag i A4-format. Pris 2005: 200 NOK.

Ragnar T. Samuelsen

DIS-Haugaland 10 år!

Medlemsmøtet i DIS-Haugaland var i sin helhet viet 10 års jubileum mandag 14. november 2005. Tilstede denne dagen var nesten 40 slektsgranskere. Første formann Hans Gangstø tok for seg de første årene, og Steinar Oddenes tok de neste. Nåværende leder summerte opp dagens situasjon, og så litt framover. Det vanket blomster til det første styret og tidligere ledere. Kvelden ble rundet av med snitter, kaffe og kake som foreningen spanderte.

Hilde K. Sjørusen
Internett ansvarlig
DIS Haugaland
<http://ha.disnorge.no/>

Foto fra Hedmark på nett

Stiftelsen Domkirkeoddens fotoavdelingen ved Hedmarksmuseet har lagt ut deler av sitt fotoarkiv hvor en kan søke i nesten 50 000 fotografier fra Hedmarken. Ved å gå til siden: www.domkirkeodden.org kommer du rett til web-serveren. Dette er en forsøksordning som museet ønsker å høste erfaring med

Kilde: Jan Haug, fotoleder ved Hedmarksmuseet, på "fotobevaring@museumsnett.no"

Pocket genealogist

I Slegt og Data 3/2005 side 32 er det et par feil i omtalen av lomme-PC-programmet Pocket Genealogist.

1. Pocket Genealogist er ikke bare et "read-program" som forfatteren kaller det. Programmet har fulle redigeringsmuligheter. Informasjonen i databasen kan oppdateres, og så eksporteres tilbake til det "vanlige" slektsprogrammet man har på PC-en.
2. I tillegg til det som er nevnt i artikkelen støttes også direkte import fra Ancestral Quest. Øvrige slektsprogrammer støttes via GEDCOM import, med egne "profiler" for bl.a. Brother's Keeper.

Det nevnes heller ikke at programmet er fullt oversatt til norsk og med brukerhåndbok på norsk. Dette er jo noe som det ellers alltid fokuseres på i DIS' omtaler av slektsprogram.

Vennlig hilsen

Frode Reiersøl

Norsk oversetter av Pocket Genealogist

West Virginia er online

Nå kan du finne slektninger i West Virginia ved hjelp av et museklikk!

Søk og få tilgang til scannede bilder fra fødsels-, døds- og ekteskapsregisteret i seks counties, sammen med hele statens dødsregister for 1917-54 på <http://www.wvculture.org/vrr/>

Denne gratis databasen inneholder flere millioner innførsler, og er en ren gullgrube for slektsforskere og historikere. FamilySearch Archive har scannet og indeksert disse postene, og the West Virginia Division of Culture and History har lagt dem ut på nettet. Databasen inneholder mer enn 3.5 millioner navn, lenket opp mot 1.4

millioner originale bilder av fødsels-, døds- og ekteskapsposter fra Calhoun, Gilmer, Hardy, Harrison, Mineral, og Pendleton counties.

Datoen for innførslene varierer fra county til county, og mellom de ulike typene innførsler, men for det meste dekker innførslene perioden fra 1816 til 1929. Fødselsregistreringene dekker perioden 1853-1930, dødsfall for 1853-1969/1970, og ekteskap fra opprettelsen av countiet til slutten av 1960-årene. Alt er søkbart på navn, county og dato.

Kilde: Rootsweb, 23. November 2005, Vol. 8, No. 47

Valg av representanter til DIS-Norges landsmøte

Landsmøtet 2006 arrangeres på Quality Airport Hotel Værnes 22-23.april 2006.

I følge vedtektene skal representanter til landsmøtet velges på lokallagenes årsmøter, som må være avholdt minst to uker i forveien. På ditt lokallags møteoversikt vil du finne en oversikt over årsmøtedato. Husk at alle tilstedeværende medlemmer kan foreslå kandidater, og har stemmerett når representant med vara skal velges.

Medlemmer bosatt i utlandet kan avgi sin stemme ved et fritt valgt lokallag. Utenlandsmedlemmene bes derfor om å orientere seg om tidspunkt for de enkelte lokallags årsmøter.

DIS-Norges styre

DIS-kalenderen

2005

DESEMBER

mandag 12. Porsgrunn. Porsgrunn Bibliotek, kl. 18:30. DIS-Telemark Julemøte Tema: Hvordan bruke DIS

mandag 12. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland - medlemsmøte

tirsdag 13. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet, kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg DIS-Treff: Hvordan lage gedcom-fil og hva slags resultatfiler du får. Litt om hvordan og hva du finner på DIS-Treff sidene til DIS-Norge.

onsdag 14. Oslo. Ullevålsveien 1, kl 18:00 - 20:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til møte for Brukere av Brother's Keeper Har du problemer med noe i BK, eller kanskje funnet en fin måte å gjøre noe på? Ta gjerne med deg bærbar PC, men, dette er ikke noe krav!

onsdag 14. Bergen. Kronstad Hovedgård, kl. 19:00. DIS-Hordaland Julemøte med foredrag om den nye boken "Fattigfolk i Bergens stift 1755 - 2005"

torsdag 15. Stokke bygdetun, kl 18:30 - 21:15. DIS-Vestfold Julemøte. Vi får besøk av Johnny Eriksen som vil fortelle oss om traktorens betydning i Vestfold.

2006

JANUAR

onsdag 4. Oslo. Riksarkivet, Folke Bernadottes vei 21, kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte. Militære kilder for slektsforskeren, med foredragsholder fra Riksarkivet. Vi vil også få høre om sjømannsruller og hvordan disse kan benyttes for å finne slekt og personhistorie.

onsdag 4. Hamar. Statsarkivet Hamar, kl. 18:00. DIS-Hedmark. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Brother's Keeper kurs fortsetter. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00

torsdag 5. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag om søking på internett. Hvordan søker du etter slektsopplysninger på internett. Demonstrasjon av søkemuligheter ei digitalarkivet, slektforum, gravminnedatabasen m.v.

mandag 9. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) DIS-Haugaland medlemsmøte

mandag 9. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 18:30. DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

mandag 9. Porsgrunn. Porsgrunn Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Medlemsmøte. Kirkegårdsregistrering

tirsdag 10. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg Tema ikke fastlagt.

lørdag 14. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Medlemsmøte Hvordan lage hjemmesider og publisere de på nettet v/Kristin Øvrum

mandag 16. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland, Brother Keeper brukergruppe møte.

tirsdag 17. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg, Kilderegistreringsgruppe Møte i kilderegistreringsgruppa, personer som er interessert i kilderegistrering er hjertelig velkommen.

torsdag 19. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Medlemsmøte i DIS-Vestfold.

onsdag 25. Oslo. Ullevålsveien 1. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Legacy Brukergruppemøte Ta gjerne med deg bærbar pc med Legacy - vi diskuterer og lærer av hverandre! Kveldens tema: 1. Legacy Charting Companion og Tree Draw. 2. Verktøy på menylinjen

fredag 27. Koppang. Stor-Elvdal Bibliotek, DIS-Hedmark Vårt faste medlemsmøte siste fredag i Januar.

Medio januar. Oslo. Riksarkivet Oslo. DIS-Oppland Medlemstur til Riksarkivet DIS Oppland planlegger busstur til det nyoppussede Riksarkivet i Oslo. Vi kommer tilbake med nærmere opplysninger når vi vet mer om dato og klokkeslett.

FEBRUAR

onsdag 1. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Brother's Keeper kurs fortsetter. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00

onsdag 1. Oslo. Riksarkivet, Folke Bernadottes vei 21 kl. 18:00 . DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte DIS-Norges Internettressurser. Slektsforum, Genealogiske ressurser, DISchat, Slektsforskerbasen og mange av de andre ressursene for både medlemmer og andre.

lørdag 4. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Medlemsmøte Slektsgransking i Oslo v/Marius Hellerud

onsdag 8. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Arbeidsmøte.

mandag 13. Porsgrunn. Porsgrunn Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Medlemsmøte Slektsprogrammet TMG

mandag 13. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte tirsdag 14. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg

torsdag 16. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Medlemsmøte i DIS-Vestfold.

mandag 20. Arendal. Kløckers hus kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder årsmøte.

mandag 20. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK møter

tirsdag 21. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Møte i kilderegistreringsgruppa, personer som er interessert i kilderegistrering er hjertelig velkommen.

MARS

onsdag 1. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Vi avvikler ÅRSMØTET først hvor bare medlemmer har stemmerett. Resten av kvelden arbeider vi med eget slektsmateriale.

onsdag 1. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte og årsmøte

mandag 6. Haugesund.. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland Medlemsmøte.

onsdag 8. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Arbeidsmøte i DIS-Vestfold.

lørdag 11. Bøndernes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Årsmøte og medlemsmøte. Foredragsholder: Lars Løberg. Tema: Om husmannsvesenet. Forskjeller i tid og rom, 1600-tall, 1700-tall og 1800-tall, rettsstilling, økonomisk trygghet. Regionale forskjeller, skatteterm og skattebelastning mm.

mandag 13. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Årsmøte

tirsdag 14. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg

torsdag 16. Stokke bygdetun kl. 18:30. Årsmøte i DIS-Vestfold.

mandag 20. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland bruker gruppemøte BK.

tirsdag 21. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg, Kilderegistreringsgruppe Møte i kilderegistreringsgruppa, personer som er interessert i kilderegistrering er hjertelig velkommen.

APRIL

onsdag 5. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Brother's Keeper kurs fortsetter. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00

onsdag 5. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte

mandag 10. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. Medlemsmøte.

mandag 17. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland bruker gruppemøte. BK møte.

torsdag 20. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Medlemsmøte i DIS-Vestfold.

MAI

onsdag 3. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte

mandag 8. Porsgrunn. Porsgrunn Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Medlemsmøte

mandag 8. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte

onsdag 10. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Fellesmøte med Hedmark Slektshistorielag. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig det blir en demonstrasjon av et slektsprogram første timen.

mandag 15. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland bruker gruppemøte BK.

torsdag 18. Stokke bygdetun kl. 18:30. Medlemsmøte i DIS-Vestfold.

JUNI

onsdag 7. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte

onsdag 7. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Siste møte før sommerferien. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

lørdag 10. Oskarsborg. DIS-Østfold Medlemstur til Oskarsborg.

mandag 12. Porsgrunn. Porsgrunn Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Medlemsmøte

Medio juni. Eidsvold. Guldverket Eidsvold. DIS-Oppland Tur til Guldverket Vi planlegger tur til Guldverket på Eidsvold, primo, medio juni 2006

AUGUST

onsdag 9. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Fellesmøte med Hedmark Slektshistorielag. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig det blir en demonstrasjon av et slektsprogram første timen.

SEPTEMBER

onsdag 6. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte

onsdag 6. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

OKTOBER

onsdag 4. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte

onsdag 4. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale.

B-BLAD

Returadresse:
DIS-Norge
Pb 6601, St. Olavs plass
0129 Oslo

